

Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009-2013

Terveysterot eivät poistu eivätkä sosiaaliset ongelmat ratkea vain sosiaali- ja terveyspalveluilla tai koulutuspalveluilla, vaan hyvinvointi syntyy ihmisten omassa elinympäristöissä ja sosiaalisissa verkostoissa.

Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009-2013

Laadittu yhteistyössä Kainuun maakunta -kuntayhtymän
perhepalvelujen ja Kainuun kuntien
sivistyspalvelujen kanssa

Kainuun maakunta -kuntayhtymä
2010

D:36

Julkaisija

Kainuun maakunta -kuntayhtymä

PL 400

87070 Kainuu

puh (08) 6155 41

kirjaamo@kainuu.fi

ISSN 1795-5661

Kajaani 2010

Sisällys

1. JOHDANTO	5
1.1 Yleinen lapsipoliittinen tilanne	5
1.2 Valtion toimenpiteet.....	6
1.3 Maakunnan suunnitelmat	6
1.4 Hyvinvointisuunnitelman valmistelu.....	8
2. LASTEN JA NUORTEN SEKÄ LAPSIPERHEIDEN PALVELUT	9
2.1 Kuntien tuottamat palvelut.....	9
2.1.1 Lasten, nuorten ja lapsiperheiden tukeminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	9
2.1.2 Aamu- ja iltapäivätoiminta	10
2.1.3 Nuorisotoimen palvelut	11
2.2 Kainuun maakunta -kuntayhtymän tuottamat palvelut.....	11
2.2.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut	11
2.2.2 Kainuun ammattioppilaitoksen opiskelijahuolto	12
2.2.3 Lukion oppilashuolto.....	12
3. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOT	12
3.1 Myönteinen kehityssuunta.....	13
3.2 Kielteinen kehityssuunta	13
4. ARVIOT LASTEN JA NUORTEN SEKÄ PERHEIDEN PALVELUJEN TOIMIVUUDESTA	14
4.1 Hyvin toimivat palvelut	14
4.2 Palvelujen kehittämistarpeet	15
5. LASTENSUOJELU	17
5.1 Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointi- ja lastensuojelustrategia	18
Visio; Kainuu tunnetaan perhe- ja lapsiystävällisenä maakuntana.....	18
5.2 Arvot.....	19
5.3 Toimintaa ohjaavat periaatteet	20
5.4 Kainuun kuntien ja Kainuun maakuntakuntayhtymän yhteistyö ja vastuunjako lasten ja nuorten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa	21
5.5 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopistealueet vuosille 2009–2013	22
6. SEURANTA JA ARVIOINTI	25
LÄHTEET	26
LIITTEET	27

1. Johdanto

1.1 Yleinen lapsipoliittinen tilanne

Enemmistö suomalaisista ja kainuulaisistakin lapsista ja nuorista voi hyvin, osa heistä kenties paremmin kuin koskaan aikaisemmin. Historiallisesti uusi sukupolvi on aina voinut paremmin kuin edellinen sukupolvi sota-aikoja lukuun ottamatta. Viime vuosikymmenellä maatamme ravisteli poikkeuksellisen syvä lama, jonka seurauksena 1990-luvun puolivälissä tapahtui käänne: pahoinvoivien lasten ja nuorten määrä ei enää vähentynyt, vaan alkoi kasvaa ja kasvu näyttää jatkuvan edelleen. Ongelmat kasaantuvat osalle lapsia ja nuoria, arvioiden mukaan neljäsosa tai peräti kolmannes lapsistamme voi huonosti.

Kasvava lasten ja nuorten pahoinvointi näkyy mm. lastensuojelun tarpeen ja lastensuojelun menojen lisääntymisenä. Huostaan otettujen ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen sekä lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevien lasten määrä kasvaa vuosi vuodelta. Lastensuojeluilmoitusten määrä on ollut myös kasvussa. Kouluterveyskyselyt viestivät lasten pahoinvoinnista. Erityisesti tyttöjen masennus on lisääntynyt ja hoitajaksojen määrä psykiatrisessa sairaalassa kasvanut. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt Kelan hoitotuen myöntämisen syinä ovat lasten ja nuorten keskuudessa lisääntyneet. Kainuulaiset lapset sairastavat kansantauteja enemmän kuin muualla maassa.

Vanhempien mielenterveyteen ja alkoholinkäyttöön liittyvät ongelmat, parisuhteiden kriisiytyminen, eroihin liittyvät pitkittyneet ja vaikeat huoltoriidat, erilaiset kasvatusvaikeudet ja vanhempien väsymys ovat yleisimmät syyt lapsen hoidon laiminlyönteihin. Alkoholin runsas käyttö lisää väkivaltaa perheissä, jonka seurauksena lapset kokevat turvattomuutta ja kasvavat pelon ja väkivallan ilmapiirissä. Lasten hyväksikäyttötapausten määrä on kasvanut. Lasten kasvua ja kehitystä uhkaavat riskitekijät ovat viime vuosikymmeneltä muutoinkin lisääntyneet. Köyhyys ja kasautuva huono-osaisuus ovat lisääntyneet erityisesti yksinhuoltajilla, pienilapsisilla ja monilapsisilla perheillä. Aikuisten huolet, epävarmuus ja heikentyneet tulevaisuuden näkymät mm työttömyydestä johtuen luovat paineita parisuhteisiin ja heijastuvat lapsiin. Toisaalta työelämän koventunut tahti kasvavine vaatimuksineen vie vanhemmilta aikaa ja energiaa lasten kustannuksella. Lapsen yksinolo lisää riskiä häiriökäyttäytymiseen. Lapset potevat ”aikuisen nälkää”. Kiireetön koko perheen yhdessäolo ja lasten kanssa vietetty yhteinen aika on vähentynyt.

Terveyserot ovat kasvaneet ja olemme tänä päivänä entistä kauempana terveydellisestä tasa-arvosta. Sosioekonomiset terveyserot ovat Kainuussa suuremmat kuin koko maassa keskimäärin. Terveyserojen kaventamiseen tarvittaisiin kaikkia toimijoita, valtiovoimien eri ministeriöineen, eduskunnan, kuntien, maakuntien, yliopistojen, työmarkkinajärjestöjen ja muiden järjestöjen tulisi kaikkien luoda yhteinen laaja-alainen ja riittävän pitkäkestoinen kansallinen ohjelma terveyserojen kaventamiseksi. Toimivilla ja riittävillä lapsiperheiden julkisilla palveluilla on toki merkittävä rooli hyvinvoinnin lisääjänä, mutta pystyvätkö kunnan koulutuspalvelut tai sosiaali- ja terveysterveystoimet yksinään terveyseroja kaventamaan. Köyhin väestönosa sairastelee eniten ja lapsiköyhyydestä näyttää tulleen maahamme pysyvä ilmiö. Köyhyys on yksi syrjäyttävä riskitekijä, sen poistamiseen tarvitaan valtiovoimien toimenpiteitä. Koulutuspolitiikalla voidaan vaikuttaa pidemmällä tähtäimellä terveyseroihin, mitä parempi koulutus, sen terveempi ihminen.

Myös perheellisyys näyttää suojaavan erilaisilta sairauksilta verrattuna yksin asuviin. Vahvaa lapsi- ja perhepolitiikkaa tarvittaisiin, jotta perheet voisivat hyvin ja jaksaisivat kasvat-
taa tervettä jälkipolvea.

1.2 Valtion toimenpiteet

Valtiovalta on pyrkinyt vastaamaan kasvavaan lasten ja nuorten pahoinvointiin mm. ohjaamalla rahoitusta kehittämishankkeisiin. Lasten sijaishuolto, tukiperhe- ja kriisipalvelut Kainuussa -hankkeen (2005–2007) tuloksena maakunnassa keskitettiin lastensuojelun sijaishuollon kehittäminen ja koordinointi, maakuntaan perustettiin oma lastensuojelun yksikkö Salmila ja aloitettiin virka-ajan ulkopuolinen sosiaalipäivystys. Perhekeskukset Kainuuseen -hankkeen (2006–2008) myötä maakuntaan on perustettu perhekeskuksia ja -asemia yhdistämällä hajallaan olevia lapsiperheiden lähipalveluja samaan verkostoon paremmin palvelevaksi kokonaisuudeksi. Vartu-hanke (2007–2008) vahvisti perhetyön varhaisen tuen merkitystä ja osaamista. Laadukas perhehoito Kainuussa -hanke (2007–2009) on keskittynyt sijais- ja tukiperheiden rekrytointiin ja kouluttamiseen varsin onnistuneesti; hankkeen vaikutuksesta perhesijoitusten määrä näyttäisi kääntyneen hienoiseen kasvuun verrattuna laitos- ja ammatillisiin perhekotisijoituksiin.

Vuonna 2008 alkaneen Sosiaali- ja terveysministeriön kansalliseen KASTE-ohjelmaan kuuluvan pohjoissuomalaisen lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävän TUKEVA -hankkeen (tukea–kehitystä–vastuuta) tavoitteena Kainuussa on vahvistaa edelleen varhaista tukemista lasten luonnollisissa kasvuympäristöissä luomalla työmallit ja -käytännöt varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseen ja häiriöiden hoitamiseen. Hanke keskittyy alle 3-vuotiaisiin lapsiin ja heidän perheisiinsä ja hanke on työstänyt Kainuuseen mm. vauvaperhetyön monitoimijaista toimintamallia.

Hankerahoituksen ohella valtiovalta on pyrkinyt vaikuttamaan kuntien toimintaan lasten ja nuorten pahoinvoinnin ehkäisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi antamalla erilaisia ohjeita, suosituksia ja säännöksiä. Äitiys- ja lastenneuvoloitten sekä kouluterveydenhuollon henkilöstöstä on annettu mitoitussuosituksia. Lastensuojelun henkilöstön mitoitussuosituksia ovat parhaillaan STM:ssä valmistelussa. Uudella Nuorisolailla (2006, 4 §) ja Lastensuojelulainilla (2007, 12 §) valtiovalta tavoittelee kuntien toimintaan enemmän mm. suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta ja laaja-alaisuutta velvoittaen kunnat laatimaan suunnitelmia lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi.

1.3 Maakunnan suunnitelmat

Kainuuseen on laadittu kuntien yhteinen nuorisolain mukainen Kainuun lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2009–2011. Ohjelma on yleisellä tasolla oleva suunnitelma, jonka pohjalta jokainen kunta voinee tehdä omaan kuntaansa soveltuvaan yksityiskohtaisemman version. Ohjelma painottuu lasten ja nuorten elinoloihin, joskin siinä sivutaan myös palvelujärjestelmää erityisesti kuntien nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluja sekä lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta, jotka ovat ohjelmassa keskeisesti esillä.

Nyt käsillä oleva suunnitelma on lastensuojelulain mukainen Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2013, joka on laadittava ja tarkistettava vähintään kerran valtuustokauden aikana.

Suunnitelma on strateginen ja konkreettinen toimintaohjelma, jonka tulee arvopohjan, vision sekä konkreettisten tavoitteiden ja toimenpiteiden lisäksi, sisältää tiedot:

1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä ja ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
3. lastensuojelun tarpeesta kunnassa
4. lastensuojeluun varattavista voimavaroista
5. lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
6. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palvelu ja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
7. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Kansainväliset sopimukset ja perustuslakimme luovat lainsäädännöllisen pohjan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmalle. Lapsella ja nuorella on perustuslakimme mukaiset kansalaisen oikeudet, oikeudet osallistumiseen, oppimiseen, palveluihin sekä huolenpitoon ja erityiseen suojeluun (L 731/1999).

Kunnallisten suunnitelmien tehtävänä on edistää sekä perustuslaillisia että kansainvälisten sopimusten mukaisia oikeuksia sekä toimeenpanna omalta osaltaan kansallisia ohjelmia. Suunnitelma koskee kuntien kaikkia toimialoja. Yhdyskuntasuunnittelulla vaikutetaan kasvuympäristöjen turvallisuuteen. Liikunta-, nuoriso-, kulttuuri ja vapaa-ajan toiminta tukevat lasten ja nuorten kasvua ja osallistumista. Varhaiskasvatus ja perusopetus vastaavat yhdessä perheiden kanssa huolenpidosta, kasvusta ja oppimisesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut (perhepalvelut) tukevat lapsen ja nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä, kehitystä ja hyvinvointia. Perhepalvelut tukevat myös lapsen kehitys- ja kasvuympäristöjä, joita ovat perhe, päivähoido, koulu ja nuoruusvaiheessa myös kaveripiiri sekä nettimaailma.

Vuoden 2008 alusta voimaan tullessa uudessa lastensuojelulaissa korostuu lasten hyvinvointityön tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, pitkäjänteisyys, kumppanuus ja yhteistoiminta. Näiden periaatteiden tulee toteutua eri tasoilla seuraavasti:

Kainuun maakuntakuntayhtymän ja eri kuntien lapsi- ja perhepoliittisessa päätöksenteossa (päättöksetekijät)

- hyvinvointia ohjaavat strategiset linjaukset.

Palvelujärjestelmässä (vastaavat johtajat)

- Kainuun maakunta -kuntayhtymän lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen ja kuntien toimialojen yhteistyö, suunnittelu, perustehtävät, vastuunjako ja johtaminen.

Asukkaan ja asiakkaan hyvinvoinnissa ja asiakastyössä (asiakastyöntekijät)

- toimivat palvelut ja asiakasprosessit
- voimavarapainotteisuus
- asiakaslähtöisyys
- asiakkaan, työntekijöiden ja yhteistyötahojen keskinäinen yhteistyö.

1.4 Hyvinvointisuunnitelman valmistelu

Tämä suunnitelma on laadittu yhteistyössä Kainuun maakunta -kuntayhtymän perhepalvelujen ja kuntien sivistystoimialojen kesken. Yhteistyöprosessin kautta haettiin lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavat sekä myönteiset että kielteiset kehityssuunnat ja sovittiin keskeisimmistä kehittämiskohteista ja toimenpiteistä. Kummallakin toimialalla on hyvinvoinnin edistämiseksi tuleville vuosille jo omissa strategioissaan suunnitelmat, joita tämä suunnitelma täydentää. Tällä suunnitelmalla halutaan erityisesti sitoutua yhteistyöprosessin kautta sovittuihin toimenpiteisiin. Kyse on yhteisestä näystä ja sopimuksesta samanaikaisesti ja samansuuntaisesti vaikuttaa oman toimialan palvelujen sekä yhteisten verkostojen avulla hyvinvointiin.

Suunnitelmallisuus edellyttää lasten ja nuorten tarpeista lähtevää hyvinvointityön käytännön toteutusta ja vaikutusten arviointia ja seurantaa. Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on käytetty Stakesin ja Kansanterveyslaitoksen (nyk. Terveystieteiden tutkimuskeskus), Opetusministeriön, Oulun lääninhallituksen (nyk. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto), Kainuun maakunta -kuntayhtymän ja kuntien sivistystoimialojen tilastoja. Lisäksi laadullista arviointia on tehty kuntien sivistysalojen ja Kainuun maakunta -kuntayhtymän yhteisessä seminaarissa ja haastatteleamalla asiantuntijoita. Suunnitelma integroidaan Kainuun kuntien oppilashuollon suunnitelmiin, Kainuun maakunta -kuntayhtymän perhepalvelujen toimintasuunnitelmiin ja lastensuojelun suunnitelmaan, Kainuun Lapsi- ja nuorisopoliittiseen ohjelmaan, Kainuun mielenterveys- ja päihdehuollon strategiaan sekä useisiin lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskeviin maakunnallisiin hankkeisiin.

Suunnitelma hyväksytään ja tarkistetaan Kainuun maakuntavaltuustossa ja kuntien valtuustoissa ensimmäisen kerran vuonna 2010 ja jatkossa vähintään kerran valtuustokaudessa. Suunnitelmaa seuraa ja arvioi monialainen työryhmä, joka laatii sitä varten konkreettisen seurannan työsuunnitelman. Se sisältää toimenpiteet seurantatiedon kokoamiseksi, raportoinniksi ja tiedottamiseksi Kainuun maakunta -kuntayhtymän ja kuntien päätöksentekoa varten ja viestinnän kuntalaisille sekä yhteistyötahoille.

Tässä ensimmäisessä vaiheessa pohjatyö yhteiselle suunnitelmalle on tehty Kainuun maakunta -kuntayhtymän ja Kainuun kuntien sivistystoimialojen kesken. Lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttaa laajasti monien toimialojen ja kolmannen sektorin palvelut. Suunnitelman toteutuksen seurannassa ja jatkotyöskentelyssä on hyvä laajentaa työryhmää mm. teknisten toimialojen, seurakuntien ja järjestöjen asiantuntijuudella.

Lasten ja nuorten osallisuuden ja aktiivisuuden tukeminen omaa kehitystään ja ympäröivää yhteiskuntaa koskevissa asioissa on määritelty lastensuojelu- ja nuorisolaissa sekä perusopetusasetuksessa. Tässä suunnitelmassa lasten ja nuorten osallisuus ei ole erillinen kehittämisalue, vaan se on sisällytetty toimintaperiaatteena kaikkiin palveluihin.

Suunnitelma kattaa pääasiallisesti alle 18-vuotiaat lapset, mutta koskettaa joiltakin osin nuoria aikuisia.

Yleisessä tuessa lapsen ja oppilaan hyvinvointi kuuluu jokaiselle työntekijälle perustehtävän mukaisesti. Perustehtävään kuuluu yhteistyö huoltajien kanssa ja koko lapsi- ja/tai oppilasryhmän hyvinvoinnin seuranta. Yleistä tukea on myönteinen vuorovaikutus lapsen ja ryhmän kanssa, varhainen puuttuminen, huolen puheeksi ottaminen, kannustava palaute, lapsen edellytysten mukainen kasvatusta ja opetus, eriyttäminen ja tukiopetus, huoltajien tapaamiset ja lapsikohtaiset suunnitelmat. Tehostetussa ja erityisessä tuessa tarvitaan verkostoituneita työtapoja ja yhteistyötä esiopetuksen ja koulun oppilashuollon sisäisen työnjaon lisäksi lapsen ja oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Tärkeimmät yhteistyötahot ovat perheneuvola, lastensuojelu ja Kainuun keskussairaalan lasten ja nuorten psykiatrian osastot. Tehostetun tuen järjestämiseksi perusopetuksessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma ja erityisen tuen järjestämiseksi henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Jokaisessa koulussa toimii rehtorin johtama oppilashuoltoryhmä, joka koordinoi oppilashuollollisten palvelujen järjestämistä sekä koko kouluyhteisössä että yksittäiselle oppilaalle. Opetussuunnitelmaan sisältyy oppilashuollon suunnitelma, joka sisältää kuvauksen oppilashuollon järjestämisestä ja toimenpiteet erilaisten ongelma- ja kriisitilanteiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi.

Perusopetuksessa on Kainuussa seitsemän (7) koulukuraattoria, joista Kajaanissa neljä (4), Suomussalmella yksi (1), Kuhmossa yksi (1) ja Sotkamossa yksi (1). Kuraattorit ovat kuntien henkilökuntaa. Perusopetuksessa koulupsykologeja on ainoastaan yksi (1) virka Kajaanissa, jossa ei kuitenkaan tällä hetkellä ole viranhaltijaa.

Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ovat erilaiset siirtymät vaiheita, jotka täytyy suunnitella ja toteuttaa sitä huolellisemmin, mitä enemmän lapsella tai oppilaalla on tuen tarvetta. Siirtymiä varten on olemassa välineet ja niille on nimetty vastuuhenkilöt/-tahot. Siirtymien järjestelyissä on jonkin verran vaihtelua Kainuun kuntien kesken. Maahanmuuttajataustaisen lapsen sijoittuminen päivähoitoon ja opetukseen on huomioitu erikseen.

2.1.2 Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tarjota lapsille monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun ja virkistävään toimintaan sekä lepoon ennen ja/tai jälkeen koulupäivän. Toiminta on tarkoitettu 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden peruskoulun vuosiluokkien erityisopetukseen osallistuville oppilaille. (Opetusministeriö/Opetushallitus 2004).

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään kaikissa Kainuun kunnissa osana varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai nuorisotoimen toimintaa. Palvelun tuottajina voivat olla myös järjestöt. Kunnissa on aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinoimista vastaavat henkilöt, jotka huolehtivat henkilöstön ohjaajien ammattitaidosta ja soveltuvuudesta tehtävään. Ohjaajille järjestetään täydennyskoulutusta ja säännöllisiä tapaamisia, joissa käsitellään ajankohtaisia asioita, jaetaan osaamista ja yhtenäistetään käytäntöjä ja toimintamalleja.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelmallisuuden ja jatkuvuuden varmistamiseksi kunnissa laaditaan toimintasuunnitelma, jonka hyväksyy sivistyslautakunta.

2.1.3 Nuorisotoimen palvelut

Nuorisotoimi tukee lasten ja nuorten hyvinvointia järjestämällä vapaa-ajan toimintoja ja luomalla edellytyksiä osallistumiselle ja kansalaistoiminnalle. Nuorisotyö tekee laajasti yhteistyötä eri tahojen kanssa lasten ja nuorten elinolojen parantamiseksi. Vanhempien, liikunta- ja kulttuuritoimialojen, seurakuntien ja järjestöjen lisäksi nuorisotyö osallistuu oppilas- ja opiskelijahuoltoon järjestämällä mm päihdevalistustapahtumia. Lisäksi nuorisotyöntekijät voivat sopia oppilashuollon kanssa tietyille luokille suunnattavista tukitoimista. Net-tisivuilla on Kainuun kuntien yhteinen tieto- ja neuvontapiste www.kainuupiste.fi, josta löytyvät myös kaikkien kuntien nuorisotoimen palvelut.

2.2 Kainuun maakunta -kuntayhtymän tuottamat palvelut

2.2.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

Kainuun maakunta -kuntayhtymä järjestää kaikki alueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut lasten päivähoidon lukuun ottamatta. Kuntayhtymän organisaatiossa lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut sijoittuvat perhepalvelujen tulosalueelle.

Perhepalvelut muodostavat neljä vastuualueetta:

- lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveystyöpalvelut
- lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut
- vammaispalvelut ja
- aikuissosiaalipalvelut.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden seudulliset ja paikalliset palvelut toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä perhekeskuksissa ja perheasemilla.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden sosiaalipalvelut sisältävät lastenvalvojan, perhetyön, lapsiperheiden kotipalvelun ja lastensuojelun palvelut. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydenhuoltopalvelut kattavat perusterveydenhuollon palveluista lasten, äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolan palvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut ja erikoissairaanhoidon osalta lastentautien, naistentautien, äitiyshuollon ja synnytyspalvelut sekä lasten ja nuorisopsykiatrisen sairaanhoidon palvelut. Perheneuvolan palvelut kuuluvat myös perhepalvelujen tulosalueeseen.

Kainuun seuduilla ja kunnissa toimivat perhekeskukset ja perheasemat. Perhekeskuksiin on nimetty tiimijohtajat. Tiimijohtajien tärkein tehtävä on kehittää ja ylläpitää toimivaa yhteistyötä perhepalvelujen eri ammattilaisten välillä sekä luoda ja vahvistaa verkostoja oman seutunsa alueella kaikkien lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen välillä, joita ovat mm kuntien muut toimijat sekä seurakunta, järjestöt ja yritykset. Kajaanin keskustan perhekeskusta varten on haettu tiloja ja neuvottelut vuokrattavista tiloista ovat meneillään. Suomussalmen perhekeskus tullaan perustamaan keskusneuvolan tiloihin, jonne keskittään maakunnan järjestämät lasten ja lapsiperheiden palvelut. Keskusneuvolan tiloihin tarvittavat muutostyöt ovat eri syistä johtuen lykkääntyneet ja perhekeskus pääsee näillä näkymin aloittamaan toimintansa vasta vuoden 2011 puolella.

Perhepalvelujen tavoite on pystyä auttamaan ja tukemaan lapsia, nuoria ja perheitä jo siinä vaiheessa, kun ongelmat eivät ole vielä käyneet ylitsepääsemättömiksi tai muodostuneet niin monimutkaisiksi ja vaikeiksi, että tarvitaan koko asiantuntijakenttää avuksi. Tavoite on myös tukea vanhemmuutta niin, että lapsi voi elää turvallisen lapsuuden kotonaan

eikä lasten huostaanottoihin tarvitse päätyä. Kolmas perhepalvelujen tavoite on tukea ja antaa asiantuntija-apua lapsen kehitysympäristöille (mm. perhe, päivähoito, koulu). Lisäksi haetaan myös keinoja, miten vaikuttaa myönteisesti kaveripiireihin ja nettimaailmaan, josta nykyajan lapsi ja nuori omaksuu vaikutteita.

2.2.2 Kainuun ammattioppilaitoksen opiskelijahuolto

Kainuun maakunta -kuntayhtymä vastaa nuorten ja aikuisten ammatillisesta koulutuksesta sekä lukiokoulutuksesta. Kainuun ammattioppilaitoksen opiskelijahuoltotyön perusta on opiskelijahuoltoryhmä. Ryhmät (13 kpl) toimivat kaikissa toimipaikoissa ja yhteensä niissä toimii yli 80 henkilöä ammattioppilaitoksesta ja yhteistyöverkostosta. Opiskelijapalvelupäällikkö johtaa ja kehittää Kainuun ammattioppilaitoksen opiskelijahuoltoa, asuntolatoimintaa ja vapaa-ajan toimintaa.

Opiskelijahuoltoon nimetään jatkossa opiskelijahuollon kehittämisryhmä, joka koordinoi opiskelijahuoltotyötä, seuraa opiskelijoiden hyvinvoinnin kehittymistä ja opiskelun keskeyttämisä.

Kainuun ammattioppilaitoksessa toimii kolme koulukuraattoria. Perhepalvelut on perustanut yhden nuorisopsykologin viran, jonka toimipaikka on Kainuun ammattiopistolla.

2.2.3 Lukion oppilashuolto

Kainuun lukioiden (Filiaaliverkko, Kajaani, Kuhmo ja Sotkamo) oppilashuoltotyöstä vastaavat oppilashuoltoryhmät kussakin lukiossa. Filiaaliverkolla on omat ryhmät kaikissa neljässä toimipaikassa (Hyrnsalmi, Paltamo, Puolanka ja Suomussalmi). Lukioissa on yhteensä kolme kuraattoria, jotka tekevät psykososiaalista työtä ja tarvittaessa moniammatillista yhteistyötä opiskelijoiden tukemiseksi. Sotkamon lukiolla ja Kuhmon yhteislukiolla on yhteinen kuraattori KAO:n kanssa. Kajaanin ja Sotkamon lukioilla on myös erityisopetuksesta vastaava opettaja. Kajaanin lukion opiskelijat voivat käyttää VITALin nuorisopsykologin palveluja. Ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoidensa opintomenestystä ja raportoi- vat siitä opinto-ohjaajille. Aineenopettajat seuraavat opiskelijoiden läsnäoloa ja opintosuorituksia. Ongelmatapauksissa he ovat yhteydessä ryhmänohjaajaan ja opinto-ohjaajaan. Oppilashuoltotyö sisältää myös tutor- ja tukioppilas- sekä oppilaskuntatoiminnan. Tutorit opastavat nuorempia opiskelijoita opintoihin liittyvissä asioissa. Tukioppilaat ja oppilaskunta järjestävät yhteisiä tapahtumia ja teemapäiviä ilmapiirin ja viihtyvyyden parantamiseksi.

3. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja kasvuolot

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa varten on koottu tilastotietoa, eri toimijoiden laadullista tietoa ja kokemustietoa. Laadullisen ja kokemustiedon saamiseksi järjestettiin 19.11.2008 Kainuun maakuntakuntayhtymän perhepalvelujen ja kuntien sivistystoimialojen yhteinen seminaari, jossa työverstaissa koottiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin myönteiset ja kielteiset kehityssuunnat, keskeiset kehittämiskohteet ja toimenpiteet. Tätä aineistoa on täydennetty vielä maahanmuuttajapalveluiden, Kainuun ammattiopiston ja varhaiskasvatuksen asiantuntijoiden haastatteluilla.

3.1 Myönteinen kehityssuunta

Kainuulaislapsilla on pääosin turvalliset kasvu- ja kehitysympäristöt. Isien osallisuus neuvolakäynteihin, perhevapaiden käyttö ja perheiden osallistuminen erilaisiin vauvatoiminnan muotoihin on lisääntynyt. Äitiys- ja lastenneuvolatoiminta on kehittynyt niin, että lasten perinataalikuolleisuudessa ja pienten lasten sairastuvuudessa vanhempien sosiaaliryhmien väliset erot ovat pieniä tai poistuneet lähes kokonaan.

Oppilaskuntatoiminnan vakiintuminen ja laajentuminen myös alaluokille on lisännyt oppilaiden osallistumismahdollisuuksia. Kuulluksi tulemisen kokemus yläluokkien oppilailla on lisääntynyt jonkin verran. Kainuun lukiolaisilla se on tosin vähäisempää kuin koko Oulun läänissä.

Päivittäin tupakoivien osuus, säännöllinen humalajuominen ja huumeiden kokeilut ovat kouluterveyskyselyjen mukaan vähentyneet vuodesta 2000 alkaen vuoteen 2007 sekä 8.–9. -luokkalaisilla että lukiolaisilla. Humalajuomisen väheneminen näyttää pysähtyneen vuonna 2009, jolloin tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan peruskoulun 8. ja 9.luokan tyttöistä 15 % ja pojista 14 % joi itsensä tosihumalaan vähintään kerran kuukaudessa.

8.–9. luokkalaisten vanhempien tupakointi on hienoisesti vähentynyt vuodesta 2000 alkaen, kuitenkin edelleen 40 % oppilaista kertoo ainakin toisen vanhemmista tupakoivan. Vanhempien tupakoinnin tiedetään lisäävän nuorten alttiutta aloittaa tupakointi.

Oppilaiden viikoittaiset käyttövarat ovat kasvaneet ollen suuremmalla osalla yli 17 €/viikko.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrä oli Kainuussa vuonna 2006 9,1 % (koko maassa 11,4 %). Kainuun ammattioppilaitoksesta eronneiden (negatiivinen ero) määrä on vuodesta 1996 puoliintunut ollen vuonna 2008 3 % opiskelijoista

3.2 Kielteinen kehityssuunta

Kainuulaiset lapset sairastavat selvästi enemmän kuin koko maan lapset. Erityisesti erot näkyvät mielenterveyden häiriöissä ja hengityselinsairauksissa. Lisäksi sosioekonomiset erot terveydessä ja sen taustatekijöissä ovat Kainuussa suuremmat kuin koko Suomessa keskimäärin.

Huono terveys ja terveyttä vaarantavat elintavat ovat yleisempiä vähemmän koulutettujen kuin korkeammin koulutettujen kainuulaisten joukossa, mikä vaikuttaa samansuuntaisesti myös perheiden lapsiin ja nuoriin. Oman terveyden kokeminen huonoksi, masentuneisuus, tupakointi, alkoholinkäyttö, lihavuus ja liikunnan puute todetaan useimmin vähemmän koulutettujen vanhempien lapsilla ja useammin ammattioppilaitoksen opiskelijoilla kuin lukiolaisilla. Kehys–Kainuussa tilanne on vielä Kajaanin seutukuntaa huonompi. Tytöt tupakoivat poikia enemmän sekä lukiossa että ammattioppilaitoksessa. Noin puolet lukioloisista ja yli 70 % ammattiopiston opiskelijoista liikkuu liian vähän. Nuorten ylipainoisuus on yleistä Kainuussa ja ammattiopistossa yleisempää kuin lukiossa.

Yläkouluikäisten päivittäinen ja viikoittainen oireilu (mm. masentuneisuus, väsymys, päänsärky ym.) on lisääntynyt. Tyttöjen masennus kouluissa on Kainuussa yleisempää kuin muualla Oulun läänissä. Yläkoululaisten ja lukiolaisten kokemat vaikeudet opiskelussa ja työilmapiiriongelmat ovat yleistyneet.

Perheiden kanssa työskentelevät asiantuntijat ovat havainneet puutteita vanhemmuudessa ja arjen jaksamisessa. Perherakenteissa tapahtuu nopeita muutoksia ja lisäksi perheiden moniongelmaisuus ja vanhempien päihteiden käyttö on lisääntynyt. Eroperheissä on havaittu lievästi kasvanut alkoholin käytön riski. Vanhemmuuden puutteet näkyvät osittain lasten erityisen tuen tarpeen lisääntymisenä, yksinolona ja kontrolloimattomana netin käytönä. Peruskoulun 8. ja 9. -luokkalaisista 37 % kertoo, etteivät vanhemmat aina tiedä missä he viikonloppuiltojaan viettävät (Kouluterveyskysely 2009).

Kainuussa lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevien lasten osuus on suurempi kuin koko maan keskiarvo. Viimeisimpien tilastojen mukaan (2008) Kainuussa avohuollon tukitoimien piirissä oli 8,5 % 0–17 -vuotiaiden ikäluokasta, vastaava luku koko maassa oli 6,2 %. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on Kainuussa vuosi vuodelta kasvanut, suuntaus on ollut samanlainen koko maassa. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja on koko maassa 1,3 % 0–17 vuotiaista, Kainuussa vastaava luku on 1 %.

Kainuussa oli kesäkuun 2010 työllisyyskatsauksen mukaan 895 alle 25-vuotiaista työtöntä, eli 17 % kaikista työttömistä (5210) oli nuoria, koko maassa vastaava luku oli 14 %. Nuorten työttömien suhteellinen osuus oli suurin Kajaanissa, jossa nuoria oli 22 % kaikista työttömistä.

4. Arviot lasten ja nuorten sekä perheiden palvelujen toimivuudesta

4.1 Hyvin toimivat palvelut

Perhekeskukset Kainuuseen -hankkeen aikana (2005–2008) kehitettiin kuntien ja Kainuun maakunta -kuntayhtymän lapsiperhetoimijoiden sekä seurakuntien ja perhejärjestöjen välistä yhteistyötä. Lisäksi perustettiin perhekeskuksia ja - asemia Kainuuseen, joiden tiimi-johtajat koordinoivat omalla alueellaan lasten ja nuorten kanssa toimivien verkostojen yhteistyötä, mikä näkyy yleensä perheisiin suunnatun työn lisääntymisenä ja monipuolistumisena. Yksi toimintamuoto on vanhempainkoulu/-ryhmätoiminta, jonka tavoitteena on tukea parisuhdetta ja vanhemmuutta vertaistoiminnan avulla. Toiminta on aloitettu pienimpien lasten ikäryhmästä perhevalmennusohjelmalla, johon sisältyy 11 vanhemmuutta vahvistavaa ja (syntyvän) lapsen hyvinvointia lisäävää tapaamista raskausajan ja lapsen 1-vuotispäivän välillä.

Sekä neuvolan että kouluterveydenhuollon ohjeistukset on yhtenäistetty Kainuun alueella valtakunnallisten ohjeistusten mukaisiksi. Varhaisen tuen perhetyöllä, joka käynnistettiin v. 2008, pystyttiin vaikuttamaan lastensuojelun sijoitusten määrän kasvua hillitsevästi. Vuonna 2009 käynnistettiin lapsiperheiden kotipalvelu.

Lasten ja vanhempien varhaista vuorovaikutusta tukevat työmallit ovat kehittyneet ja niitä on otettu käyttöön Kainuussa. Perhetyöntekijät tukevat vanhemmuutta yhteistyössä neuvolan ja päivähoidon kanssa. Pienten lasten perheille on tarjolla erilaisia toimintamuuotoja kuten vauvauintia, perhekahviloita ja perhekouluja. Päivähoidon ja neuvolan, perheneuvolan sekä erikoissairaanhoidon yhteistyö toimii osassa Kainuun kunnista hyvin ja kaikissa kunnissa se on käynnistymässä ja toimintamalleja ollaan selkiyttämässä. Yhteistyöryhmät koontuvat säännöllisesti ja ovat joissakin kunnissa laajempia perhepalveluverkostoja, joissa myös perusopetus on mukana.

Kasvatuskumppanuus ja yhteistyö vanhempien kanssa ovat sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa lisääntyneet. Vanhempien kanssa yhdessä laadittava varhaiskasvatuksen suunnitelma toimii osallisuuden ja varhaisen puuttumisen välineenä. Samalla tavoin toimivat myös perusopetuksessa vähintään kerran lukuvuodessa tapahtuvat huoltajien tapaamiset ja oppilaskohtaiset suunnitelmat kuten oppimissuunnitelma tai henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Kainuulaiset vanhemmat arvioivat päivähoitoa kiitettäväksi tai hyväksi kuntien järjestämisessä asiakastyytyväisyyskyselyissä. Kaikissa kyselyissä oltiin eniten tyytyväisiä päivähoidon henkilöstön toimintaan ja vuorovaikutukseen lasten kanssa. Vähiten tyytyväisiä oltiin vanhempien mahdollisuuksiin vaikuttaa ja osallistua päivähoidon toimintaan. Myös neuvolan ja kouluterveydenhuollon, perheneuvolan ja lasten erikoissairaanhoidon palvelut on arvioitu erinomaisiksi/hyviksi v. 2008 suoritetussa asiakastyytyväisyyskyselyssä.

Perusopetuksessa 1–2 -luokkien ja erityisopetukseen siirrettyjen oppilaiden aamu- ja ilta-päivätoiminta on järjestetty kunnissa ja vakiinnutettu osaksi koulupäivää. Maahanmuuttajataustaisten lasten päivähoito ja opetus on järjestetty ja yhteistyö maahanmuuttajapalveluiden kanssa on säännöllistä sekä päivähoitossa että koulujen oppilashuollossa. Maahanmuuttajataustaisten lasten päivähoito- ja opetusjärjestelyjä varten on Kajaanissa omat koordinaattorit.

Kaikissa kouluissa toimivat moniammatilliset oppilashuoltoryhmät ja oppilashuoltotyö on kehittynyt. Kouluissa seurataan koulukiusaamisen yleisyyttä ja kiusaamisen jatkumista selvittelyn jälkeen ja lähes kaikilla kouluilla on yhteisesti sovitut käytännöt kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistapauksiin puuttumiseksi. Vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä perusopetukseen ja koulujen oppilashuoltopalveluihin, viihtyisyyteen ja turvallisuuteen, joskin kiusaaminen ja kouluterveydenhuollon vähäisyys huolestuttaa osaa heistä. Tämä on tullut esille yksittäisissä sanallisissa palautteissa. Kouluterveydenhuollossa on terveydenhoitajia lähes valtakunnallisten suositusten mukaisesti (21,9). Stakesin (nyk. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) valtakunnallisten suositusten mukaan Kainuun koululais- ja opiskelijamäärää varten tulisi olla 23,9 terveydenhoitajaa.

4.2 Palvelujen kehittämistarpeet

Kainuussa on kuntia, joista puuttuvat lasten terapiapalvelut ja/tai erityislastentarhanopettajan palvelut. Kajaanissa päivähoitoryhmät ovat isoja ja tilat osittain ahtaita. Päivähoidossa toivotaan enemmän yhteistyötä lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon kanssa ja enemmän perheneuvolan palveluja. Perhepalveluissa taas odotetaan varhaiskasvatukselta ja peruskouluilta aktiivista osallistumista perhekoulujen ja vanhempainkoulujen järjestämiseen.

Kiusaaminen ei tule esille kyselyissä kovin suurena ongelmana, mutta jokainen tapaus edellyttää puuttumista. Kouluissa tarvitaan selkeitä malleja kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen. Kouluihin on luotava toimintakulttuuri, joka antaa selkeän viestin siitä, että kiusaamista ei sallita missään muodossa eikä missään määrin. Oppilas- ja opiskelijahuollossa on myös järjestettävä varhaisemmin ja tehostetummin tukea opiskeluun ja psykososiaalisiin ongelmiin, koska yläluokilla ja toisella asteella oppilaat ja opiskelijat kokevat vaikeuksia opiskelussa ja heillä on myös viikoittain erilaisia oireita.

Koulujen oppilashuollon, perheneuvolan/erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun vastuut, yhteistyökäytännöt, hoitoon ohjaus ja hoidon porrastus eivät ole kaikille osapuolille selviä. Samoin ammattioppilaitoksessa toimiva opiskeluterveydenhuollon verkosto ei ole täysin selkiytynyt palvelujen käyttäjille.

Kouluterveydenhoitajien resurssit eivät riitä tasaisesti kaikille kouluille, vaikka ne täyttäisivätkin valtakunnalliset suositukset (=yksi terveydenhoitaja/600 oppilasta). Niinpä kouluissa, joissa oppilasmäärät ovat pieniä, terveydenhoitajan palveluita on saatavilla vain harvakseltaan. Koululääkäripalvelut ovat puutteelliset. Vielä suurempi puute on opiskeluterveydenhuollossa, jossa on vajausta terveydenhoitajista ja lääkäripalveluista. Suositusten mukaan Kainuussa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäreitä pitäisi olla 6,8 ja nykyään heitä on vain 1,11. Kainuun lukiolaiset kokevat yleensä lääkärille pääsyn selvästi vaikeammaksi kuin ammattioppilaitoksissa opiskelevat. Erityisen vaikeaksi se koetaan Kehys-Kainuun lukioissa.

Kainuussa kaikkia oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöitä on alimitoitettusti koululaisten ja opiskelijoiden määrään nähden. Kainuussa ei ole toistaiseksi järjestetty nuorten perustason mielenterveyspalveluita ja päihderiippuvuuksien hoidon palvelutkin ovat riittämättömät. KAO:lla työskentelevä nuorisopsykologi on ainoa nuorille perustason mielenterveyspalveluja antava ammattilainen. Oppilashuollon ja nuorten perustason mielenterveyspalvelujen vahvistamiseksi maakuntaan on perustettu kolme psykiatrisen sairaanhoitajan vakanssia kouluterveydenhuollon yhteyteen sekä kuusi koulupsykologin vakanssia perheneuvolan palveluihin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa toimenpiteet vuosina 2009–2013 kohdistuvat;

- lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- vanhemmuuden tukemiseen
- oppilas- ja opiskelijahuollon sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen parantamiseen
- ennalta ehkäisevään lastensuojeluun.

5. Lastensuojelu

Lastensuojelu on laaja-alainen tehtäväkokonaisuus, joka havainnollistuu alla olevassa kuviossa ja johon sisältyvät kaikki lasten, nuorten ja lapsiperheiden

- kasvua ja kehitystä edistävät peruspalvelut (neuvolan, päivähoidon, koulun, terveydenhuollon, mielenterveys- ja päihdepalvelut, nuorisotyö, liikuntatoimi jne.)
- kasvua tukeva ehkäisevä lastensuojelu (ehkäisevä tukihenkilö- ja tukiperhetyö, ehkäisevä perhetyö, lapsivaikutusten arviointi, riskien tunnistaminen ja poistaminen, vertaisryhmät jne.) ja
- kasvua korjaava lastensuojelu (lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu).

Lastensuojelu on **koko kunnan** laaja-alainen tehtäväkokonaisuus

Lastensuojelun suunnitelma ja sen seuranta (12§)

✓ uusi lakisääteinen ohjauksen-, johtamisen ja kehittämisen väline lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi

Sirkka Rousu 15.1.2008

Lastensuojelun tarve syntyy kun lapsen kehitys ja terveys on vaarantumassa tai on jo vaarantunut, jolloin kunnalla (Kainuussa maakunnalla) on velvollisuus ryhtyä avohuollon tukitoimien järjestämiseen. Jos lapsen kehitys ja terveys on jo vakavasti vaarantunut, kunnan velvollisuus on ottaa lapsi huostaan. Tämä on lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun perustehtävän ydin.

Lasten ja nuorten pahoinvoinnin kasvu näkyy maassamme lastensuojelun tarpeen lisääntymisenä. Lastensuojeluilmoitusten määrä on edelleen voimakkaassa kasvussa.

Lasten huostaanotot ja sijoitukset kodin ulkopuolelle samoin kuin lastensuojelun avohuollon piirissä olevien lasten määrä on maassamme ja myös maakunnassamme vuosi vuodelta kasvanut. Vuonna 2007 lastensuojelun avohuollon piirissä oli 1067 kainuulaista lasta (0-17 vuotiaista), vuonna 2008 vastaava luku oli 1360 eli 8,5 % alle 17-vuotiaista.

Koko maassa lastensuojelun avohuollon piirissä oli vuonna 2007/62485 lasta ja vuonna 2008/67347 eli 6,2 % alle 17-vuotiaista. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja oli Kainuussa viime vuonna (2008) 1,0 % ja koko maassa 1,3 % alle 17-vuotiaista.

Samalla kun lastensuojelun tarve on määrällisesti kasvanut, lastensuojelun piiriin tulevat lapset ovat aiempaa haasteellisempia. Psykiatrisen tutkimuksen ja hoidon tarve on lastensuojelulasten keskuudessa kasvanut. Lastensuojelutarpeen voimakas kasvu on lisännyt lastensuojelun menoja ja sitonut voimavaroja ehkäisevän lastensuojelun kustannuksella korjaavalle puolelle.

Kainuussa on Kajaanin seudulla 10,5 päätoimista lastensuojelun sosiaalityöntekijää, yksi koko Kainuun lastensuojelun sijaishuollosta vastaava sosiaalityöntekijä ja 1,5 lastenvalvojaa. Lastenvalvojan resurssit ovat Kajaanin seudulla osoittautuneet riittämättömiksi ja suunnitteilla on toisen kokoaikaisen lastenvalvojan viran perustaminen. Kuhmossa on 2,5 ja Sotkamossa 2,5 lastensuojelun sosiaalityöntekijää, molemmissa kunnissa on lisäksi 0,5 lastenvalvojaa, sillä yhden sosiaalityöntekijän tehtäväkuvaan on sisällytetty lastenvalvojan tehtävät siten, että hän käyttää puolet työajastaan lastenvalvojan ja puolet sosiaalityöntekijän tehtäviin. Ylä-Kainuussa on Suomussalmella kaksi päätoimista lastensuojelun sosiaalityöntekijää ja 0,5 lastenvalvojaa, joka hoitaa koko Ylä-Kainuun lastenvalvonnan. Puolangalla ja Hyrynsalmella on 80 % työajastaan lastensuojeluun käyttävät sosiaalityöntekijät. Kelpoisuusehdot täyttäviä sosiaalityöntekijöitä ei ole kaikkiiin kuntiin saatu rekrytoitua ja eläkkeelle siirtymisen myötä kilpailu osaavasta työvoimasta tulee jatkossa kiihtymään.

Lastensuojelutarpeen kasvu ja vuoden 2008 alusta voimaan tullut lasten oikeusturvaa, vanhempien vastuuta, lastensuojelun suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta korostava lastensuojelulaki ovat lisänneet lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa. Uudistetun lain soveltamiseen tarvitaan edelleenkin koulutusta, etenkin lastensuojelutarpeen arviointiin. Lakiin sisältyviä määräaikoja ei kaikilta osin ole kyetty noudattamaan.

Lastensuojelun kuormitusta on selvitetty yhteistyössä työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa ja haettu siihen parannuksia mm. työmenetelmiä kehittämällä. Sijaishuollon keskitäminen sekä lastensuojeluun perustettavat sosiaaliohjaajien vakanssit vähentävät lastensuojeluun liittyvää kuormitusta. Lastensuojelun henkilöstön työhyvinvoinnin parantamiseksi on tehty erillinen selvitys.

5.1 Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointi- ja lastensuojelustrategia

Visio; Kainuu tunnetaan perhe- ja lapsiystävällisenä maakuntana

Kainuun maakunta -kuntayhtymän perhepalvelujen tulosalueella asetettu visio (v. 2016) lähtee siitä, että jokainen (Kainuuseen syntyvä) lapsi on sinällään arvokas, eikä meillä ole varaa menettää yhtäkään lasta. Lapsuuteen panostaminen on tuottoisaa ja kannattavaa yhteisen tulevaisuuden rakentamista. Turvallinen, lapsen keskeiset tarpeet tyydyttävä lapsuus tuottaa terveitä ja itseään arvostavia aikuisia (vanhempia) ja johtaa parhaimmillaan tasapainoiseen vanhuuteen.

Visio on kunnianhimoinen, johon tarvitaan kaikkien osapuolten laaja-alaista ja pitkäjänteistä sitoutumista. Vision toteutuminen edellyttää;

- että kaikki maakunnan ja kuntien toimijat, elinkeinoelämä, tiedotusvälineet, seurakunnat ja vapaaehtoisjärjestöt mukaan lukien sitoutuvat toiminnassaan edistämään lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia
- että maakunnan ja kuntien päätöksenteossa ja toiminnoissa otetaan käyttöön ns. lapsivaikutusten arviointi, eli etukäteen selvitetään päätösten, ratkaisujen ja toimintojen vaikutukset lasten ja lapsiperheiden hyvinvointiin
- että tiedostetaan ja otetaan huomioon erityisesti yhdyskuntasuunnitteluun ja kaavoitukseen, asuntopolitiikkaan, työllisyyden hoitoon ja palvelujen sijoittumiseen/muutoksiin liittyvät lapsivaikutukset
- että maakunta Kainuun suurimpana työnantajana on esimerkillinen vanhemmuutta tukeva ja lapsinäkökulmaa arvostava työnantaja perhe- ja lapsenhoitopaat ja muut lasten tarpeet joustavasti huomioiden
- että maakuntaan palkataan lapsiasiamies, jonka tehtävänä on valvoa lasten etujen toteutumista eri toiminnoissa ja kaikilla tasoilla
- että YK:n hyväksymät lapsen oikeudet, oikeus voimavaroihin, oikeus suojeluun ja oikeus osallisuuteen toteutuvat maakunnassa ja kunnissa
- että lapsille ja nuorille on luotu pysyvät osallistumisen rakenteet, joiden kautta heillä on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja tuoda esille omat näkemyksensä
- että lasten ja nuorten kasvu- ja kehitysyhteisöjä vahvistetaan ja tuetaan
- että lasten ja nuorten palvelujärjestelmä on laadukas ja tarpeisiin vastaava, jonka vaikutuksia seurataan ja arvioidaan
- että palveluprosessit ovat selkeät ja läpinäkyvät, ja että tuen tarve ja avun järjestäminen toteutuvat kaikissa toiminnoissa mahdollisimman varhain.

Vision toteutumisen edellytykset toimintoihin, aikatauluineen, vastuuhenkilöineen, resursseineen jne. vaativat omat toimeenpanosuunnitelmansa ja sitouttaminen useita eri osapuolten välisiä neuvotteluja. Toimenpiteet ulottuvat useammalle valtuustokaudelle.

5.2 Arvot

Arvot ovat tavoiteltavia ja toivottuja asiantiloja, valintoja ja toimintaa ohjaavia päämääriä, jotka muuttuvat yleensä hitaasti. Arvoihin sitoudutaan toiminnan kautta ja arvo on arvo vain, jos se näkyy toiminnassamme ja voimavarojemme suuntaamisessa. Lasten ja nuorten hyvinvointityötä Kainuussa ohjaavat seuraavat arvot:

*turvallisuus - lapsuuden arvostus - välittäminen - kiireettömyys –
vastuullisuus - yhdenvertaisuus - perhekeskeisyys - ongelmien
ennaltaehkäisy – yhdessä tekeminen - terveyserojen kaventuminen*

Kainuussa luodaan edellytyksiä turvalliselle lapsuudelle. Tämän päivän lapsille turvattuuden tunnetta aiheuttavat mm. vähäinen aikuisen läsnäolo, arjen rutiinien puuttuminen ja kiire, median kautta tulevat uhkaavat tai muuten vahingolliset viestit, alati vaihtuvat tai ennustamattomat aikuissuhteet tai tapahtumat lähipiirissä. Lapsuuden suojelu ja arvostuksen välittäminen lapselle koetaan tärkeäksi. Lasten ja nuorten hyvinvointi kuuluu lapsen kasvu- ja oppimisympäristöissä kaikille. Tärkeää on tuen porrastus, työnjako, perustehtävien ja vastuiden ottaminen lapsen arjessa. Vastuullisuus ja osallisuus jaetaan myös lapsen ja hänen perheensä kanssa voimavarojen ja edellytysten mukaan.

Palvelujen saatavuudessa pyritään alueelliseen ja eri väestöryhmien väliseen tasa-arvoon. Hallintokuntien rajat eivät ole esteenä, jos lapsen asia vaatii laajaa yhteistyötä.

5.3 Toimintaa ohjaavat periaatteet

Lapsi elää kasvu- ja kehitysvaiheensa eri kehitysympäristöissä, jotka vaikuttavat siihen, millaisen kuvan lapsi muodostaa itsestään ja ympäröivästä maailmasta. Tärkein ja ensimmäinen lapsen kehitysympäristöistä on lapsen oma perhe. Seuraava on päivähoito, kolmas koulu ja nuoruusvaiheessa kaveripiiri ja nettimaailma tulevat yhä tärkeämmiksi kehitysympäristöiksi lapselle. Aikuisten on tärkeää tiedostaa, että lapsen kehitysympäristöissä toimivat ihmiset vaikuttavat lapseen riippumatta siitä, halusivatko he tai eivät.

Kaikkien lasten kanssa toimivien tahojen toimintaa ohjaavien periaatteiden taustalla on holistinen ihmiskäsitys, johon kuuluu kehollisuus (olemassaolo orgaanisena tapahtumisena), tajunnallisuus eli psyykkis-henkinen olemassaolo kokemisen erilaisina laatuina ja asteina ja situationaalisuus, johon sisältyy koko ympäröivä todellisuus, johon lapsi on vuorovaikutuksessa. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia on tarkasteltava kaikkien näiden ulottuvuuksien kautta. Kokonaisvaltaista ihmiskäsitystä toteutetaan tämän suunnitelman valmistelussa, sisällöissä ja käytännön toimenpiteissä. Suunnitelman valmistelu on ollut kuntien sivistystoimialojen ja Kainuun maakuntakuntayhtymän perhepalvelujen yhteistyöprosessi, jossa näkökulmat lasten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin tulevat eri asiantuntijoiden kautta esille. Asiantuntijoiden yhteisessä valmisteluseminaarissa otettiin laajasti esille myös lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavat situationaaliset tekijät kuten yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät, joiden vaikutuspiirissä perheet tänä päivänä ovat.

Holistinen ihmiskäsitys antaa myös perusteet käytännön työssä moniammatilliselle työotteelle. Tarvitaan verkostoitumista, sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja kumppanuutta, niin että asiakas tuntee palvelut inhimillisinä, eheinä ja vuorovaikutteisina.

Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelyssä noudatetaan seuraavia periaatteita:

- positiivisuus ja myönteisyys
- lapsi- ja asiakaslähtöisyys
- perhekeskeisyys
- voimavarapainotteisuus
- lapsi/nuori on omassa asiassa subjekti, ikäkautensa ja edellytystensä rajoissa
- huoltajat ovat vastuullisia ja osallisia
- varhainen tukeminen
- moniammatillinen, verkostoitunut työote.

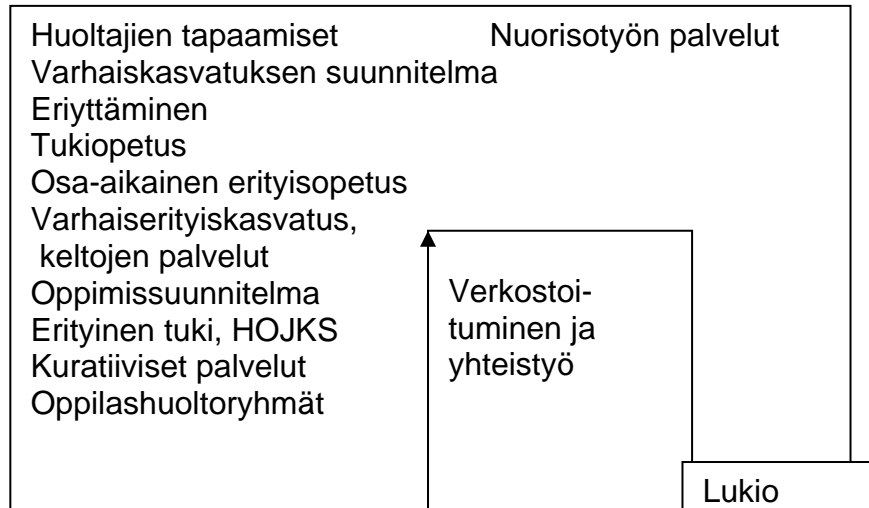
Arvot ja toimintaa ohjaavat periaatteet on yhdistetty Kainuun maakunta -kuntayhtymän perhepalvelujen tulosalueen strategiasta ja Kainuun kuntien yhteisestä oppilashuollon strategiasta.

5.4 Kainuun kuntien ja Kainuun maakuntakuntayhtymän yhteistyö ja vastuunjako lasten ja nuorten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa

Alla olevassa kuviossa on kuvattu maakunnan ja kuntien tehtäviä ja työnjakoa lasten ja nuorten palveluissa.

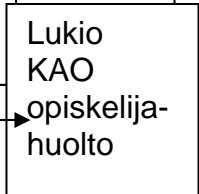
KUNNAT

- varhaiskasvatus
- perusopetus
- nuorisotyö
- kasvun ja oppimisen tukeminen yhteistyössä kotien kanssa
- pedagoginen arvio ja selvitys

KAINUUN MAAKUNTA-KUNTAYHTYMÄ

- lukio- ja ammatillinen koulutus, oppilashuolto
- lastenneuvolat, perhe-suunnitteluneuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
- lastensuojelu, perhetyö, lastenvalvojan tehtävät
- perheneuvola, koulupsykologinen työ
- äitiyshuolto, lasten somaattinen ja psykiatrinen sairaanhoito
- lapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen, äidin ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen, varhainen puuttuminen alkaviin ongelmiin, kehityksen poikkeamiin sekä terveyden ja hyvinvoinnin esteisiin
- kehityksellisten, rakenteellisten, psyykkisten ja sosiaalisten kasvun ja oppimisen esteiden lääketieteelliset ja psykologiset tutkimukset ja hoidot sekä sosiaaliset selviytykset ja tuet

5.5 Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopistealueet vuosille 2009–2013

Alla olevaan taulukkoon on tiivistetysti koottu suunnitelman painopisteet eli tavoitteet meillä olevalle valtuustokaudelle, jotka ovat

- lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- vanhemmuuden tukeminen
- oppilas- ja opiskeluterveydenhuollon tehostaminen ja
- lastensuojelun kehittäminen.

Vasemmanpuoleiseen sarakkeeseen on merkitty tavoitteet, seuraavaan sarakkeeseen toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi, sitten vastuunjako, aikataulu ja toimenpiteiden oletetut vaikutukset ja mittarit.

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuunjako	Aikataulu	Vaikutukset ja mittarit
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Lastenneuvolalääkäritilanne suosituksia vastaavaksi	Perhepalvelut/ lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydenhuoltopalvelut	2011	Lasten ja nuorten terveystottumukset paranevat, sairastavuus, erityisesti mielenterveyden ongelmat vähenevät Late:ssa ja koulu-terveyskyselyissä.
	Päivähoidon, lastenneuvolan, perheneuvolan, lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon yhteistyökäytäntöjen ja toimintamallien kuvaus.	Varhaiskasvatuksen tulosalueen johtajat/vastaavat.	2009–2010	
	Terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa – hanke.	KAO	2009–2015	

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuunjako	Aikataulu	Vaikutukset ja mittarit
Vanhemmuuden tukeminen.	Laaditaan kaikkia toimijoita koskeva vanhemmuuden tukemisen strategia. Vanhempien vertaistukitoiminta (esim. vanhempien koulut) eri ikäryhmien lasten vanhemmille laajennetaan koko Kainuun alueelle.	Kaikki perhepalvelujen, sivistyspalvelujen ja 3. sektorin toimijat. Perhekeskusten tiimi-johtajat kutsuvat koolle.	2010–2012	Lastensuojelun tarve kääntyy laskuun. Vertaisryhmien määrä ja avointen vertaisryhmien kävijämäärät. Vanhempain koulujen määrä.
	Ns. matalan kynnyksen avoimet kokoontumistilat ym.			
	Järjestöjen tarjoamat palvelut perheille, koulutukset, vanhempainillat ja tapahtumat.	Kolmas sektori.	2010–	Yhteisöllisyys ja vertaistuki lisääntyvät.
	Pikkulasten ja heidän vanhempiansa varhaisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Vauvaperhetyön osaamisen parantaminen	Perhepalvelut/ TUKEVA -hanke.	2009–2011	Pienten lasten suojelun tarve vähenee.
	Vanhempien päihteiden käytön tunnistaminen (esim. mini-interventio)	Esimiehet vastaavat siitä, että perhepalvelujen toimijat opettelevat puheeksioton. Koulutus.	2009–2013	Päihteiden käytöstä johtuva suojelun tarpeen kasvu pysähtyy.
	Jokaiselle seudulle tulee vähintään yksi perhekeskus.	Perhepalvelut	2011	Edellytykset verkostoituneelle moniammatilliselle työlle paranevat.
	Lapsiperheiden kotipalvelun laajentaminen ja MLL:n lastenhoitotoiminta osana perheille tarjottavaa tukea.	Perhepalvelut/ perhetyö ja MLL.	2010–	Ennalta ehkäisevän lastensuojelun rooli vahvistuu.
	Avoin vertaistointiminta koko Kainuun alueelle yhteistyössä 3. sektorin kanssa (perhekerhot, perhekahvilat)	Perhepalvelut/lastensuojelu, 3. sektori	2010–	Perheiden arki-vahvuus lisääntyy ja lähiverkkojen tuki vahvistuu.
	Perustetaan isäryhmiä koko Kainuun alueelle.	Perhepalvelut/ lastensuojelu	2009–	Ryhmien ja osallistujien määrä
	Sosiaalityön henkilörakenne uudistetaan tarvetta vastaavaksi	Perhepalvelupäällikkö	2010–	Palvelutaso ja mahdollisuudet auttaa lähisuhdeväkivallan uhreja paranevat.
Salmilan lastensuojeluyksikön yhteyteen avataan turvakoti.	Perhepalvelupäällikkö/Salmilan esimies	2010	Turvakodin käyttäjien lukumäärä.	

Tavoite	Toimenpiteet	Vastuunjako	Aikataulu	Vaikutukset ja mittarit
Oppilas- ja opiskelijahuollon sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen tehostaminen	Perusopetuksessa otetaan käyttöön yleinen, tehostettu ja erityinen tuki (varhainen ja oikea-aikainen tuki)	Kuntien perusopetuksen tulosalueet: opetussuunnitelmien päivitys uusien opetussuunnitelmienperusteiden mukaan.	2010	Lasten ja nuorten terveystottumukset kehittyvät myönteiseen suuntaan, yläkouluikäisten viikoittainen oireilu vähenee, yläkouluikäisten ja lukiolaisten kokemat vaikeudet opiskelussa vähenevät koulu-terveyskyselyssä 2013.
	Perustetaan Kainuun yhteinen oppilashuollon kehittämisryhmä	Kajaani koollekutsujana ensimmäisen kerran	Syksy 2009	
	Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen esim. Kiva-koulu -toiminnalla ja tukioppilastoiminnalla.	Perusopetuksen koulut	2009-	
	Oppilas-/opiskelijahuollon ja perheneuvolan/erikoissairaanhoidon vastuut, yhteistyökäytännöt, hoitoon ohjaus ja hoidon porrastus selkiytetään.	Kainuun oppilashuollon kehittämistyöryhmä. Opiskelijahuollossa KAO	2009–2010	Kouluikäisten lastensuojelusijoitukset vähenevät
	Perusopetuksen koulupsykologipalvelut järjestetään koko Kainuun alueella	Perhepalvelut/perheneuvola	2010–2011	Koulujen yleinen ilmapiiri paranee, oppilaiden terveys paranee, mikä näkyy mm. koulu-terveyskyselyssä ja henkilöstön laadullisissa arvioinneissa.
	Koululääkäriresursseja lisätään tulevan asetuksen edellyttämälle tasolle	Perhepalvelut/lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydenhuolto-palvelut	2010–	
	Psykiatristen sairaanhoitajien tehtävien perustaminen koulu-terveydenhuoltoon (nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat)	Perhepalvelut/lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydenhuoltopalvelut.	2010–	Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten hoitoon pääsy näkyy koulu-terveyskyselyissä ja arvioinneissa.
	Yhteistyön kehittäminen työvoiman palvelukeskuksen kanssa opiskelunsa keskeyttävien ohjaamisessa aktivointipalvelujen piiriin	Perhepalvelut/aikuissosiaalipalvelut Kainuun maakunta-kuntayhtymän koulutustoimiala	2010–2012	Aktiivitoimenpiteiden ulkopuolella olevien ns. joutilaiden nuorten määrä vähenee.
Lastensuojelun kehittäminen	Ennaltaehkäisevän lastensuojelun ja varhaisen tukemisen strategia	Vastuualuepäällikkö Perhekeskukset	2010–2012	Lastensuojelun tarve vähenee
	Lastensuojelutarpeen arvioinnin parantaminen	Vastuualuepäällikkö	2010–2012	Lastensuojelun laatu paranee (auditoinnit)
	Perhehoidon lisääminen ja vahvistaminen sijoituksissa	sijaishuoltovastaava	2010–2012	Perhehoidon osuus sijoituksissa lisääntyy

6. Seuranta ja arviointi

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamista seuraa ja arvioi monialainen lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä, johon seuraavat tahot nimeävät edustajansa: Kainuun maakunta -kuntayhtymän perhepalvelut, kuntien sivistystoimialat, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja seurakunta. Sivistystoimialojen toivotaan huolehtivan siitä, että lasten ja nuorten osallisuus toteutuu suunnitelman toteuttamisessa ja päivittämisessä.

Hyvinvointityöryhmä laatii konkreettisen seurannan suunnitelman eri toimialojen yhteistyön arvioimiseksi ja ylläpitämiseksi, arviointitietojen kokoamiseksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamisesta ja vaikutuksista lasten ja nuorten hyvinvointiin ja palvelujen toimivuuteen. Ryhmä raportoi suunnitelman toteutumisesta kuntien ja maakuntakuntayhtymän valtuustoille ja valmistelee tarvittavat parantamishdotukset kokoamansa arviointitiedon pohjalta. Hyvinvointityöryhmä päivittää sekä muuttaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kulloiseenkin ajankohtaan soveltuvalla tavalla. Ryhmällä on mahdollisuus käyttää työssään muitakin alan asiantuntijoita.

Lähteet

Kaikkonen, R., Kostiainen, E., Linnamäki, E., Martelin, T., Prättälä, R. & Koskinen, S. (toim.) Sosioekonomiset terveyserot ja niiden kaventaminen Kainuussa. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B27/2008. Helsinki.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Helsinki. Kuntaliitto, 2008.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Opetushallitus, 2004.

Nuorten hyvinvointi Kainuussa 1998–2007. Stakes, 2007

Vanhemmuuden tukeminen ehkäisevän työn osana. Marjo Hannu-Jama, Nopus, Kajaani, 19.5.2009

Lastensuojelun suunnitelma ja sen seuranta, Sirkka Rousu. Kuntaliitto, 2008.

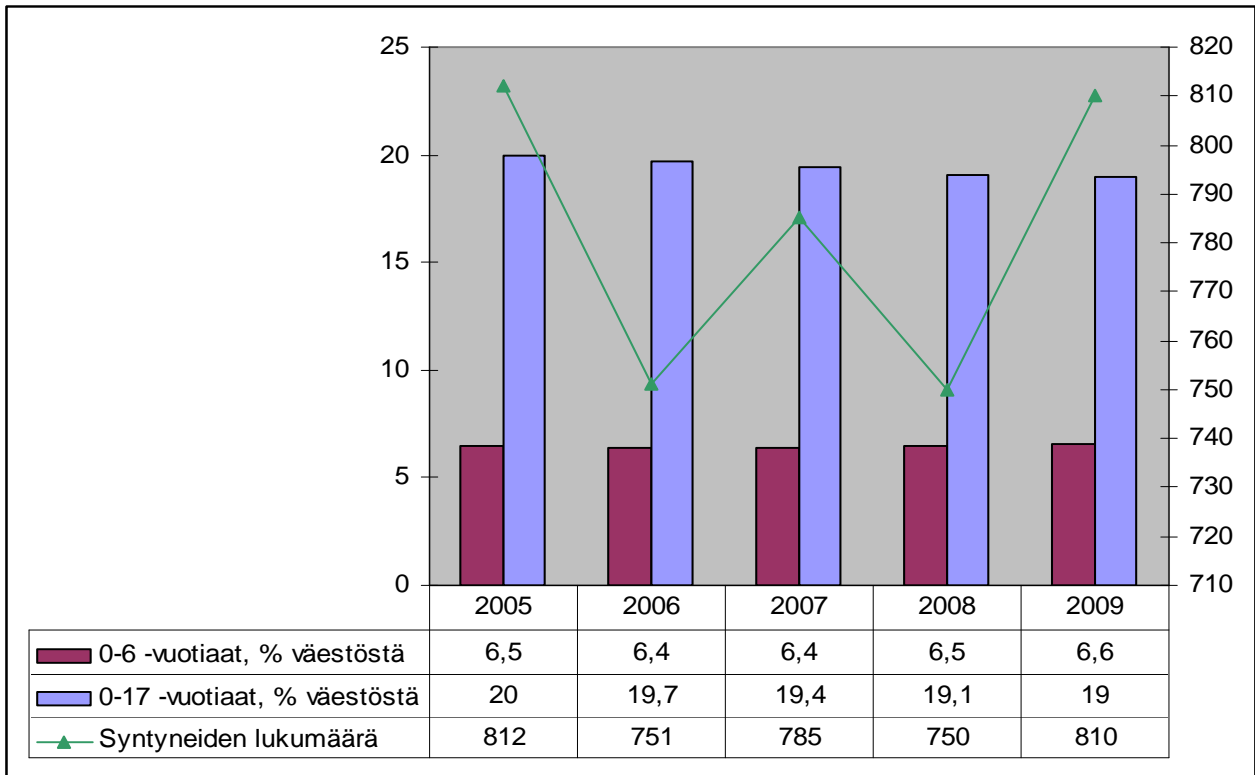
Lapsitiedon mittaristo – työväline kunnille. LapsiARVI. Kuntaliitto, 2009.

TUKEVA –hankkeen suunnitelma.

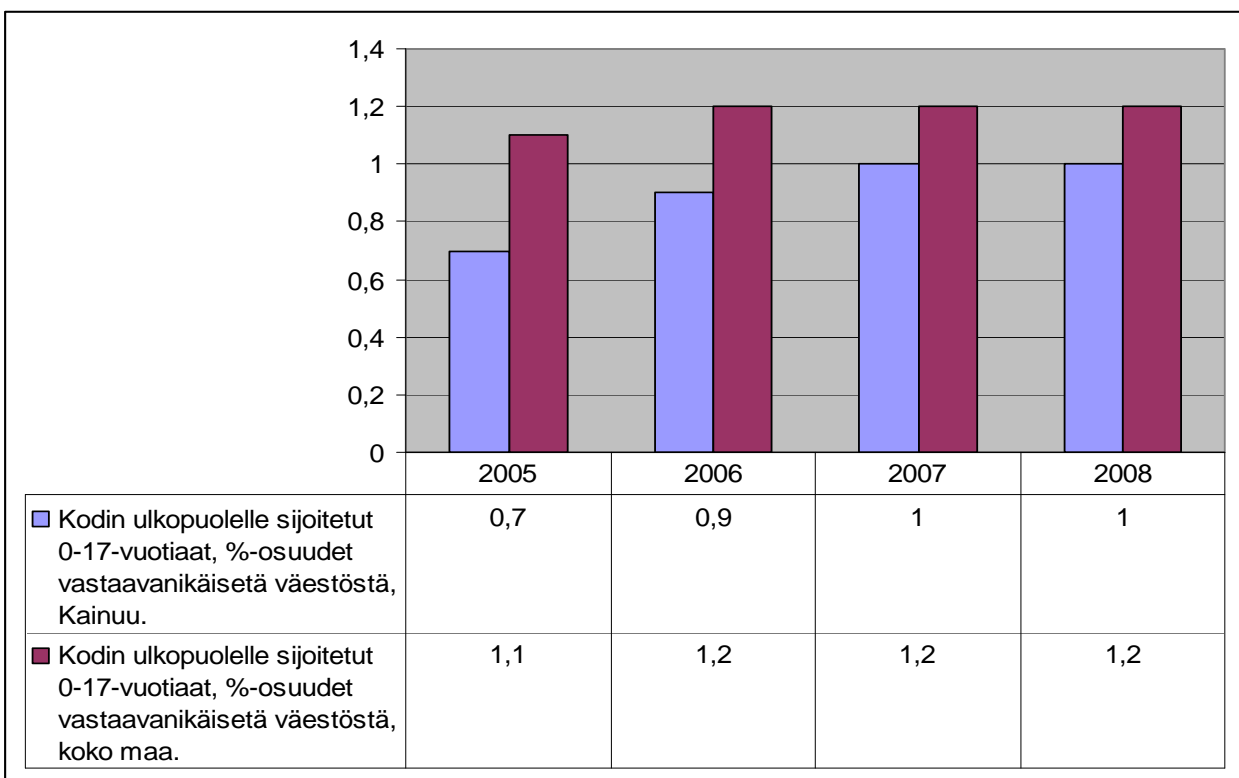
www.uusi.sotkanet.fi

www.terveytemme.fi

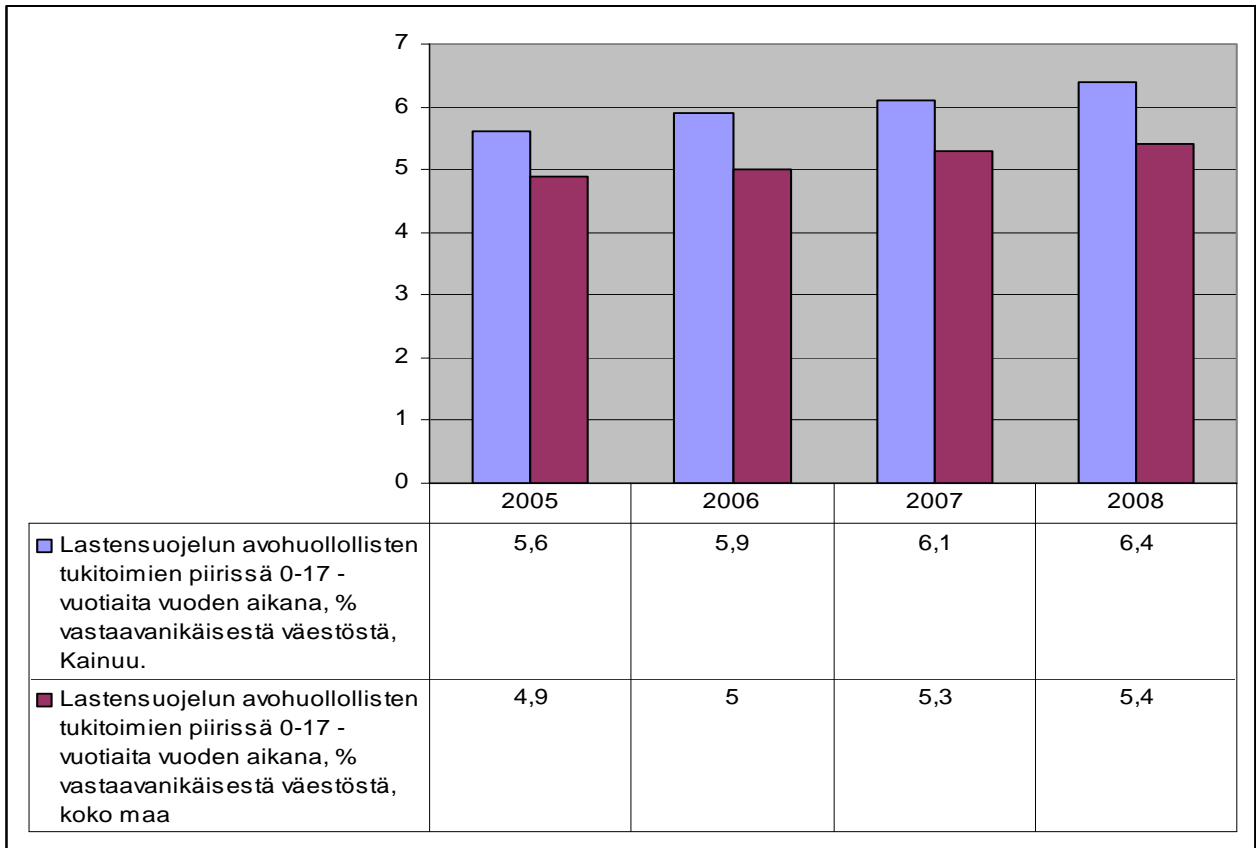
Liitteet

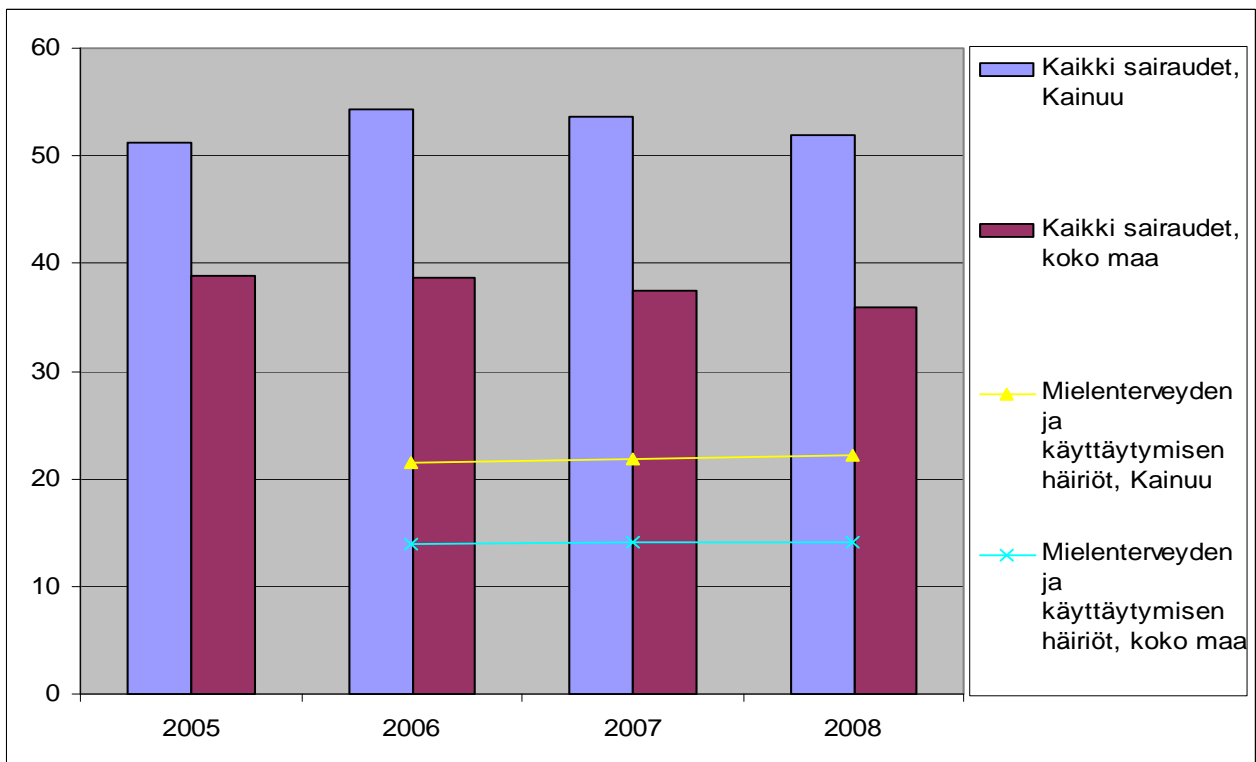
Liite 1. Kainuulaisten alle kouluikäisten ja 0–17-vuotiaiden %-osuudet Kainuun väestöstä sekä Kainuuseen syntyneiden lasten lukumäärä

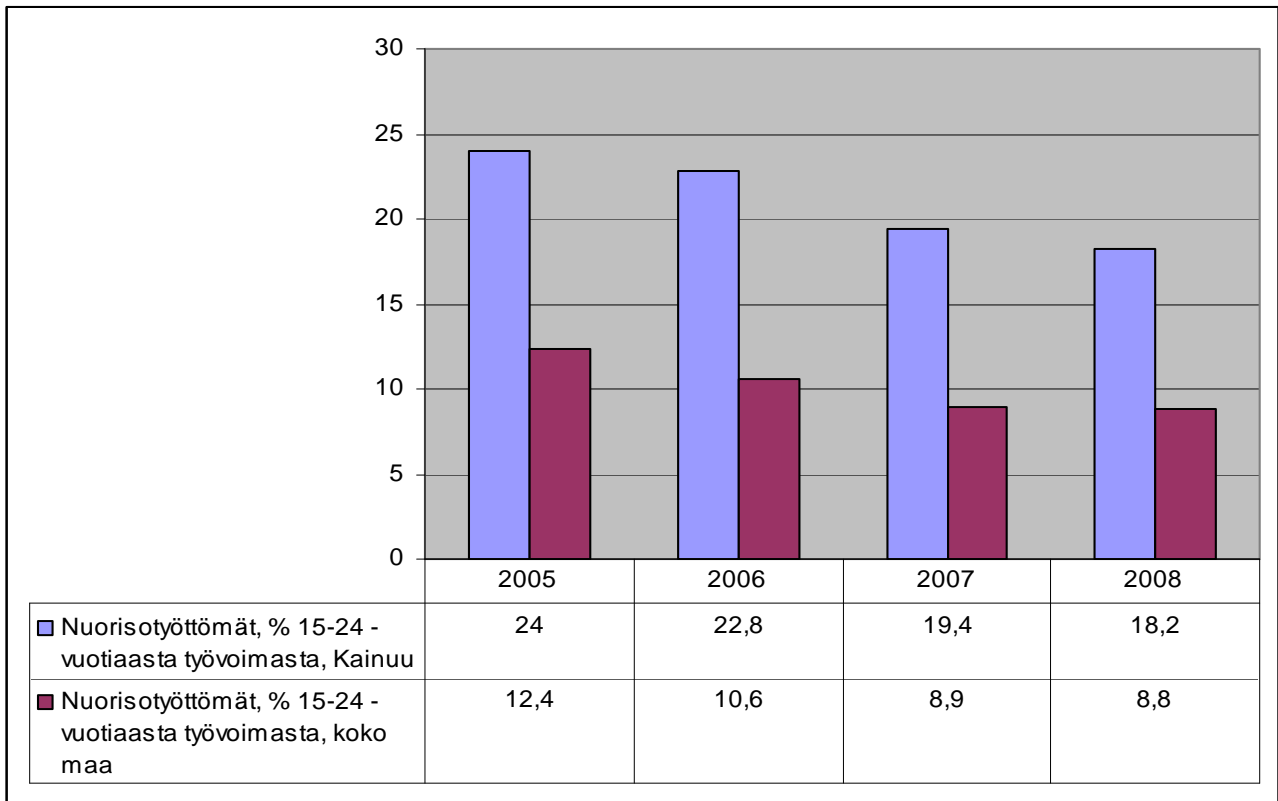
Liite 2. Kodin ulkopuolelle sijoitetut ja lastensuojelun tukitoimien piirissä olevat 0–17-vuotiaat

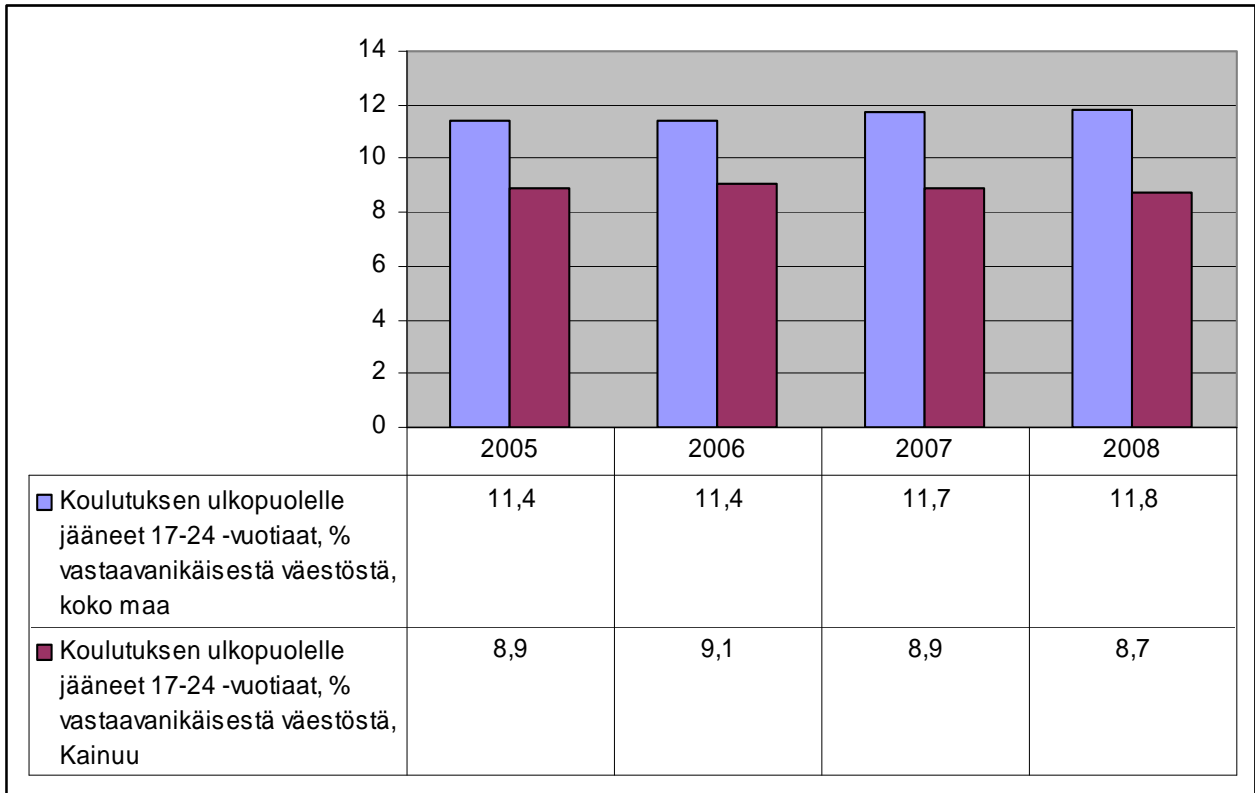
Liite 3. Lastensuojelun avoimuuslasten tukitoimien piirissä olevat 0–17-vuotiaat

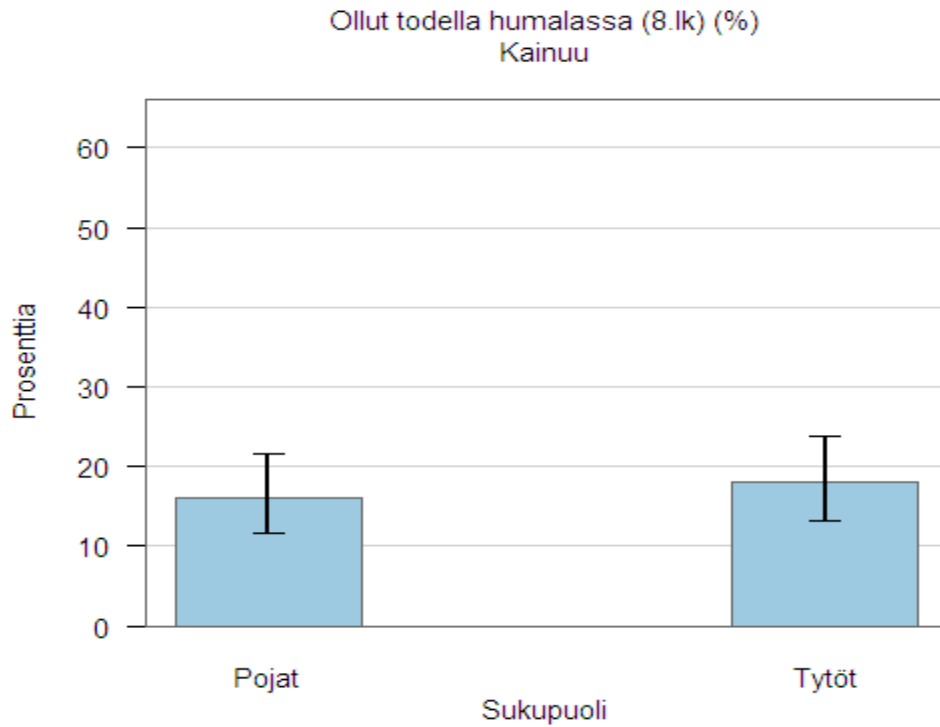
Liite 4. Kelan maksamat vammaisetuudet

Liite 5. Nuorisotyöttömät

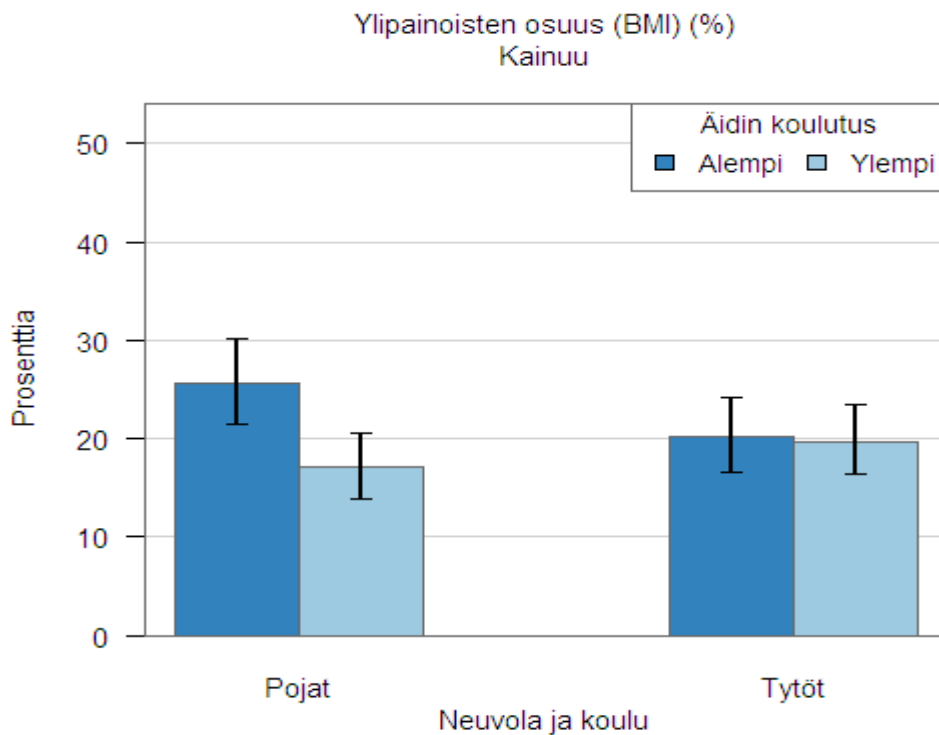

Liite 6. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret

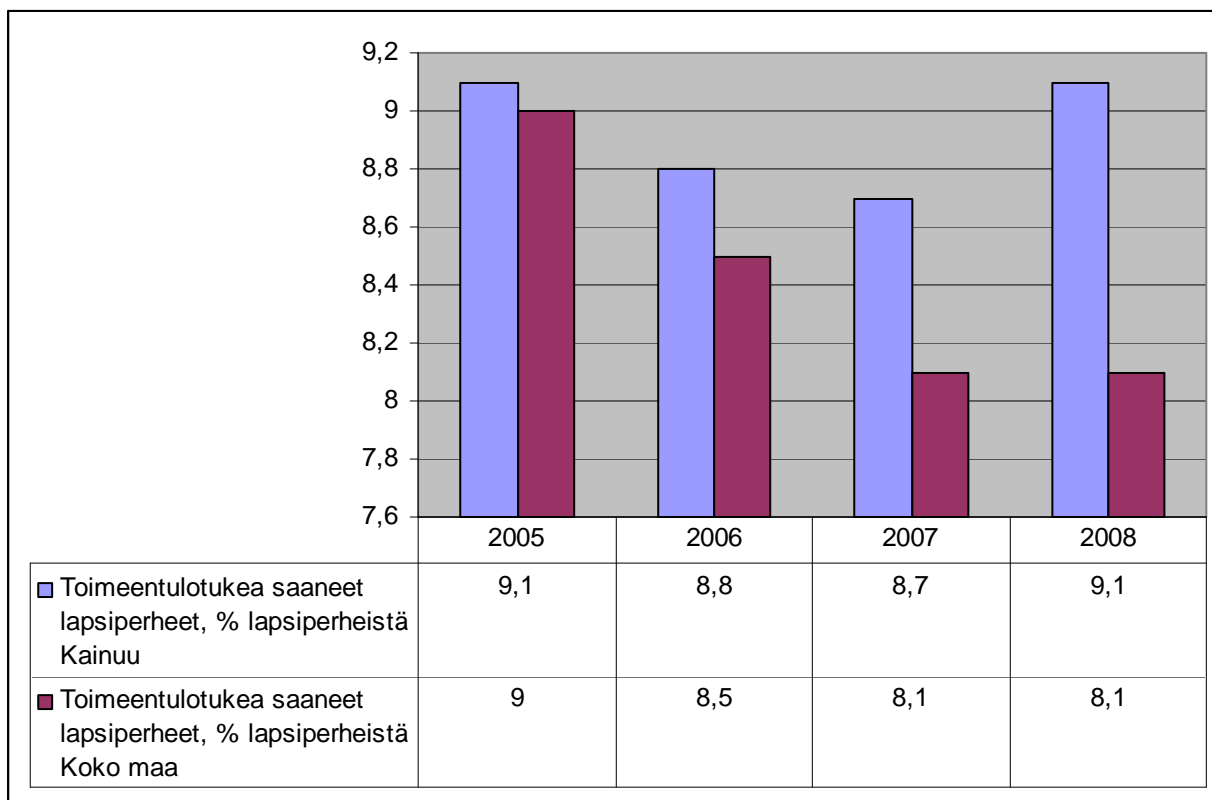
LATE tutkimusaineisto 2008, THL.

Liite 7. Nuorten päihteiden käyttö

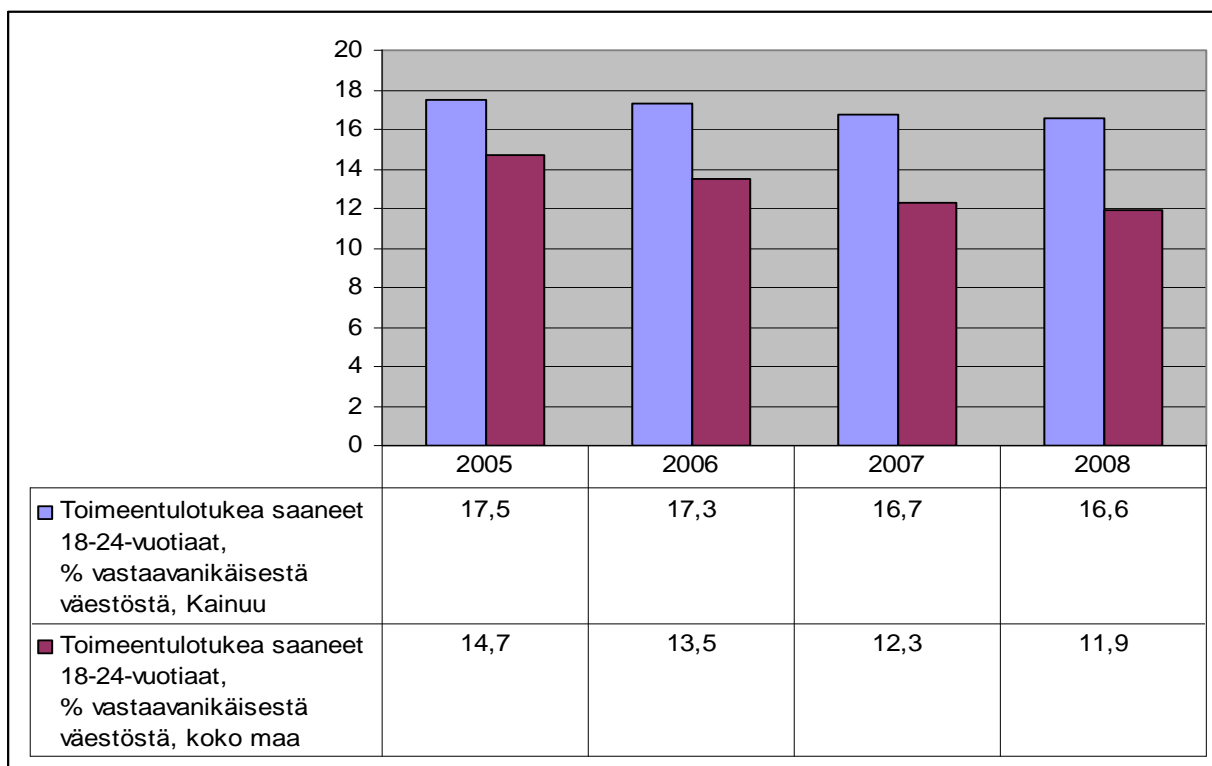

LATE tutkimusaineisto 2008, THL.

Liite 8. Lasten lihavuus/äidin koulutus

Liite 9. Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet

Liite 10. Toimeentulotukea saaneet nuoret

KAINUUN MAAKUNTA –KUNTAYHTYMÄ

JULKAISULUETTELO

Sarja A: virallisesti hyväksytyt julkaisut

Sarja B: selvitykset ja tutkimukset

Sarja C: hallinnolliset asiakirjat

Sarja D: monistesarja

Sarja A

A:1	Uusiutuva Kainuu
Kainuun maakuntasuunnitelma 2025
(2005)	B:3	Sosiaalihuollon teknologian
kehittäminen Kainuussa -hanke
1.4.2005 – 31.3.2007
Mieli-pidekysely sähköisten asiointi-
palveluiden kehittämisestä sosiaali- ja
terveydenhuollossa.
Tulosraportti 2006 (2007)
A:2	Kainuun maakuntaohjelman toteuttamis-
suunnitelma eli TOTSU 2006 – 2007
(2005)	B:4	Ikäihmisten palveluohjaus Kainuussa
-hanke 1.8.2004 – 31.12.2006
Palveluohjaus
- Tienviitta kainuulaiselle ikäihmiselle
Loppuraportti (2006)
A:3	Kainuun maakuntaohjelma 2006 – 2010
(2006)	B:5	Kainuun tietoyhteiskuntastrategia
2007 – 2012 (2007)
A:4	Kainuun maakuntakaava 2020
Kaavaselostus 2006 (2006)	B:6	Kainuun maakunnallisesti merkittävät
muinaisjäännekohteet (2007)
A:5	Kainuun viestintäsuunnitelma 2006-2008
(2006)	B:7	Luontomatkailun kehittäminen
maakuntakaavoituksessa (2007)
A:6	Kainuun kansalaisvaikuttamisen
ohjelma 2006 – 2012 (2007)	B:8	Barents Link Corridor (2007)
A:7	Kainuun maakuntaohjelman toteuttamis-
suunnitelma eli TOTSU 2008 - 2009
(2007)	B:9	Pohjoinen liikennekäytävä - северный
транспортный коридор (2007)
A:8	Kainuun maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma eli TOTSU
2009 - 2010 (2008)	B:10	Kainuun luontomatkailun teemaohjelma
(2007)
A:9	Kainuun maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma eli TOTSU
2010–2011 (2009)	B:11	Kenen kyydissä?
Selvitys Kainuun sosiaali- ja
terveystoimen henkilökuljetuksista
(2006)
A:10	Kainuun maakuntakaava 2020
(2009)	B:12	Jouni Ponnikas, Verna Mustonen, Sirpa
Korhonen, Andra Aldea-Partanen &
Nikolai Veresov:
Maahanmuuttajat osana kainuulaista
yhteiskuntaa – Ulkomaalaisväestön
työelämävalmiudet ja koulutustarpeet
(2007)
A:11	Kainuun maakuntaohjelma 2009-2014
(2010)		
A:12	Kainuun maakuntaohjelman
toteuttamissuunnitelma eli TOTSU
2011 - 2012 (2010)		

Sarja B

B:1	Kainuun Venäjä-liiketoiminnan
Strategia 2005-2012 (2006)	B:13	Vartiuksen kansainvälisen raja-aseman
kehittämissuunnitelma (2008)
B:2	Sosiaalihuollon teknologian
kehittäminen Kainuussa –hanke
1.4.2005 – 31.3.2007
Sähköisten asiointipalveluiden
kehittäminen sosiaali- ja
terveydenhuollossa
Selvitysraportti 2007 (2007)	B:14	Kainuun väestöennuste v. 2025 (2008)
		B:15	Barents Link
Kansainvälisen raideliikenteen
markkinointi- ja kehittämiskonsepti
Vartius-Kotshkoma 2009 (2009)

B:15 Баренц-Линк
Концепция маркетинга и развития
международного железнодорожного
сообщения
ВАРТИУС – КОЧКОМА 2009 (2009)

B:16 Kainuun runkoliikennesuunnitelma
2009-2012 (2009)

B:17 Kainuun 1.vaihemaakuntakaava
Valmisteluvaiheen eri vaihtoehtojen
vaikutusten arviointi (2009)

B:18 Kansalaispalautetta sosiaali- ja
terveyspalveluiden toimivuudesta
Kainuussa vuonna 2009

B:19 Kainuun 1.vaihemaakuntakaava
Lähtökohdat ja tavoitteet (2009)

B:20 Vienan reitti
Esiselvityshanke 2007-2008 (2009)

B:20 Беломорский маршрут
Предварительный
исследовательский проект 2007–2008
гг.
Федерация муниципалитетов региона
Кайнуу (2009)

B:21 Osaamista ja innovaatioita yritysten ja
julkisen sektorin yhteistyöllä
Tutkimus Kainuun innovaatiotoiminnan
alueellisesta vaikuttavuudesta
seurantajaksolla 1995–2007 (2010)

B:22 Sisäinen arviointi rahoitetuista
hankkeista
EAKR:llä, ESR:llä, Kainuun
kehittämisrahalla tai kuntayhtymän
budjettivaroilla rahoitetut vuonna 2009
käynnissä olleet hankkeet

B:23 Kainuun viestintästrategia (2010)

B:24 Kainuun 1. vaihemaakuntakaava
Luontoselvitys (2010)

Sarja C

C:1 Talousarvio 2006 ja taloussuunnitelma
2006 – 2009 (2005)

C:2 Vuosikertomus 2005 (2006)

C:3 Kainuun maakuntaohjelman toteuttamis-
suunnitelma eli TOTSU 2007-2008
(2006)

C:4 Talousarvio 2007 ja taloussuunnitelma
2007 – 2010 (2006)

C:5 Vuosikertomus 2006 (2007)

C:6 Vuosikertomus 2007 (2008)

C:7 Talousarvio 2008 ja taloussuunnitelma
2008-2011 (2008)

C:8 Talousarvio 2009 ja taloussuunnitelma
2009-2012 (2008)

C:9 Vuosikertomus 2008 (2009)

C:10 Talousarvio 2010 ja taloussuunnitelma
2010-2013 (2009)

C:11 Vuosikertomus 2009

C:12 Talousarvio 2011 ja taloussuunnitelma
2011-2014 (2010)

Sarja D

D:1 ”Uusiutuva Kainuu”
Kainuun tulevaisuudenkuvat v. 2025
(2006)

D:2 Tietotekniikan osaamiskartoituskyselyn
tulosraportti 1. Kainuun vanhus- ja
perhepalveluhenkilöstö (2007)

D:3 Prosessien mallinnus Kainuun sosiaali-
huollossa 2005 – 2006 (2007)

D:4 Sosiaalihuollon teknologian
kehittäminen Kainuussa –hanke.
Loppuraportti 2007. (2007)

D:5 Lähiruokaa Kainuusta 2007.
Kainuulaisten elintarvikeyrittäjien
tuoteluettelo, 3 painos. (2007)

D:6 Kainuussa asuvien maahanmuuttajien
koulutus ja työllistyminen (2007)

D:7 Hoitotyö Kainuussa (2007)

D:8 Hoitotyön arvokirja (2007)

D:9 Esiselvityshanke Kainuun rakenteel-
lisen työttömyyden vähentämiseksi
Loppuraportti (2007)

D:10 Teknologialla muutosta kotihoidon
toimintaprosesseihin. TeKo-hankkeen
loppuraportti 1.1.2006 – 31.12.2007.
(2007)

D:11 TeKo-hanke
Toimintaympäristön ja tiedonkulun
kuvaus 1.12.2005 – 10.5.2006
Sotkamon kotihoidossa. Kartoitus
ennen mobiililaitteen käyttöönottoa
(2007).

D:12 Kainuulainen työkuunto -projekti
Loppuraportti (2008)

- D:13 Hoitotyön ydintiedot sähköisessä potilaskertomusjärjestelmässä -kehittämiprojekti Kainuussa vuosina 2006-2007 Loppuraportti (2008)
- D:14 Hoitotyön osaamisen johtaminen Kainuussa -projekti Loppuraportti (2008)
- D:15 VARTU – varhain tukemalla turvallinen lapsuus, toimintamalli perhetyöhön hankkeen loppuraportti
- D:15 Omaishoidontuen kehittäminen Kainuussa -hanke Loppuraportti 2008
- D:16 Mielenterveyspalveluiden ja riippuvuuksien hoitopalveluiden maakunnallinen malli -hanke Loppuraportti 2008
- D:17 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden itäsuomalainen polku -hanke Loppuraportti (2008)
- D:18 Mielenterveystyöntekijöiden osaamisen kehittyminen ja työrasituksen lieventyminen -hanke Loppuraportti (2008)
- D:19 Luonto on Kainuun vahvuus Kainuun maakuntakuvatutkimus 2008 (2008)
- D:20 eAsiointi Kainuussa - hanke Loppuraportti (2008)
- D:21 Yhteenvetoraportti Kysely vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalvelujen asiakkaille vuonna 2007 (2008)
- D:22 Vammaispalvelujen saatavuuden ja erityisosaamisen parantaminen Kainuussa 2006-2008 (2008) Loppuraportti
- D:23 Haavahoidon kehittäminen Kainuussa -hanke Loppuraportti (2008)
- D:24 Sosiaalityön henkilöstön tehtäväkentän ja työolojen kehittäminen Kainuussa 2006-2008 -hanke Loppuraportti (2008)
- D:25 Perhekeskukset Kainuuseen -hanke Loppuraportti (2008)
- D:26 Kainuun päihdetyön koordinointi -hanke Loppuraportti (2009)
- D:27 Sosioekonomiset terveiserot ja niiden kaventaminen Kainuussa -hanke vuosina 2006-2008 Loppuraportti (2009)
- D:28 Sosiaalialan kehittämissyksikkö Kainuuseen hanke Loppuraportti (2009)
- D:29 Tartuntatautiin torjuntatyön ja pandemiaan varautumisen tehostaminen Kainuun maakunta -kuntayhtymässä Jatkohanke 11/2008 – 12/2009 Loppuraportti
- D:30 Laadukas perhehoito Kainuussa -hanke Loppuraportti (2010)
- D:31 Perhehoidon toimintaohje (2010)
- D:32 Hyvien työyhteisöjen Kainuu -hankkeen arviointiraportti (2010)
- D:33 Hyvien työyhteisöjen Kainuu – Työyhteisöjen kehittämis- ja muutostuki Kainuun hallintokokeilussa ja Kainuun kunnissa 2005-2009 TYKES –hankkeen loppuraportti (2010)
- D:34 PÄRE -päihdehoitopalvelua nuorille -hankkeen loppuraportti
- D:35 Turvallisuussuunnitelma 2010–2012 Kainuun ja kainuulaisten turvallisuuden edistämiseksi. Kainuun maakunta -kuntayhtymä ja Kainuun kunnat (2010)
- D:36 Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009-2013 (2010)
- D:37 Kainuulainen asunnottomuus keväällä 2010 (2010)

Kainuun maakunta -kuntayhtymä
PL 400, 87070 Kainuu
Puh. (08) 615 541/vaihde
Faksi (08) 6155 4260
S-posti: kirjaamo@kainuu.fi
etunimi.sukunimi@kainuu.fi
www.kainuu.fi